

România literară

COLOCVIUL NAȚIONAL DE
LITERATURĂ PENTRU COPII

În universul copiilor

ASISTĂM, de o bucată de vreme, la o veritabilă redimensionare a fenomenului, a actului cultural, într-o tot mai largă gamă de ipostazieri în viața noastră cotidiană. Cu atât mai pregnant în zilele festive, cu prilejul unor aniversări, sau, cum ne-a revelat recent micul ecran, la încheierea anului școlar pentru o largă categorie de viitori cetățeni, de la șoimii patriei, la pionieri — organizația acestora sărbătorindu-și 30 de ani de la înființare.

Prin anvergura lor — la scara națională — asemenea manifestări colective, proiectând sufletele celor mai tinere generații, ne îndeamnă să medităm în plus la procesul de formare a omului, a omului nou, sub semnul, tot mai generos, al umanismului socialist. Apare, tot mai pregnant, că, dincolo de aspectele pur pedagogice ale sistemului nostru instructiv-educativ, se manifestă un veritabil elan în vibrația dragostei de patrie, noțiune care, astăzi, este strâns legată de cea proiectând în spirite noțiunea de partid, iar acesta simbolizat în figura secretarului său general. „Partidul-Ceaușescu-România“ sînt cuvinte simțite ca o vibrantă realitate și clamate ca atare din toate inimile. E ceea ce transpare dincolo de micul ecran și se infuzează sensibilității noastre, ca un catalizator al celor mai fragede, și tocmai prin aceasta, mai plauzibile mărturii în contemporaneitate implicind tot atâtea trepte ale viitorului. Zîmbetul iradiind stenic de pe fețele copiilor, gravitatea, pe de altă parte, cu care ei țin să-și manifeste personalitatea la serbările, la manifestările programatice ale școlilor de care s-au despărțit în aceste zile, pentru o binemeritată vacanță, exercițiile sportive sau unele concursuri de implicație teoretică și practică — toate acestea constituie o față a universului uman în care se cuvine a descoperi frumuseți și tîlcuri noi.

Este limpede că o copilărie precum cea cu care comu- niem astăzi are înainte-i un orizont de largi deschideri, perspective — multe încă nebănuite — pe linia ascendenței în timpul ce vine —, desigur timpul ce se pregătește în prezent, dar cu mereu îmbogățite valențe de situație în continuu inedite circumstanțe ale raportului civilizație-cultură.

Acest raport, într-o lume ea însăși în nestăvilită revoluționare, constituie și sigiliul impactului cu un nou univers, — nou prin însuși procesul, ireversibil, al transformărilor de structură, prin însuși ritmul progresului tehnico-științific, prin revelarea, ca un dat cotidian, al infinitei capacități de transformare a naturii, a realității înconjurătoare. În epoca noastră, deci în zilele în care copiii noștri își insumează potențialul vital și, totodată, de comunicare — cît de multiplă! — cu lumea, noțiuni precum cele de „imposibil“, de „finit“, de „reglat odată pentru totdeauna“ nu mai pot avea nici pe departe credibilitate, ca atare, „eficiența“ în practica, să zicem pedagogică, precum odinioară. Cerul deschis, zborul spre alte planete, privirea spre înalt, prin consecință **încrederea în sine**, în potențialul de transformatori ai lumii și ai omului — iată noi parametri ai civilizației și culturii contemporane pe care și-i însușesc copiii de azi, cu sentimentul de a fi continua- torii noștri, dar și făuritorii încă mai îndrăzneți ai unui alt univers uman.

Univers, desigur, care să fie într-adevăr și cît mai grabnic scutit de o viziune întunecată, aceea a unor uriașe primejdii, a unor războaie nimicitoare, a unor distor- siuni ecologice imprevizibile în proporțiile lor. Dar toc- mai în acest impact faustian, cei astăzi răspunzători — adică noi toți, cei ce veghem, aici și acum, asupra fău- ririi viitorului de mîine — trebuie cu atât mai intens să ne dăruim integral imperativului de înaintare întru progres civilizatoriu și cultural, de consolidare a păcii, de construire a unei societăți veritabil „univers-cadru“ pentru destinul generațiilor de mîine.

Sînt — acestea — cîteva gînduri inspirate de recentul Colocviu național al literaturii pentru copii, în redarea căruia revista noastră îi consacră cîteva — întru totul îndreptățite — pagini.

ZAMFIR DUMITRESCU : Omagiu

Către timpul ce vine

O, Timp care te naști

Din infinita vitalitate a universului

Timp care ne întîmpini cu fiecare oră

cu fiecare zi

Ființă necunoscută și imprevizibilă

Vino cu auzul pregătit pentru adevăr

Vino cu inima pregătită pentru dreptate

Vino cu miinile scaldate în apa izvoarelor

Vino cu privirea limpede cu vocea

profetică

Vino înfrățit cu toate continentele

cu toate popoarele

Vino ca un pelerin ce-a colindat pe jos

întreaga lume și-o cunoaște

Vino ca o pasăre ce cîntă pretutindeni

același cîntec tulburător

Vino ca un fluviu curat

În care toți oamenii să-și regăsească

identitatea

Vino ca un pom cu fructe fără număr

Pentru toate gurile pentru toate dorințele

Vino ca o ploaie mult așteptată

Vino ca un grădinar laborios

Ce pregătește cu iscusință pentru multă

vreme

Grădinile omului.

Victor Felea

România literară

DIRECTOR: George Ivaşcu. Redactor
şef adjunct: G. Dimisianu. Secretar
responsabil de redacţie: Roger Câm-
peanu.

DIN 7 ÎN 7 ZILE

Un eveniment pozitiv al vieţii internaţionale

INCHEIEREA cu succes a recentelor tratative de la Viena prin semnarea de către L. I. Brejnev, preşedintele Prezidiului Sovietului Suprem al U.R.S.S., şi Jimmy Carter, preşedintele Statelor Unite ale Americii, a noului Tratat privind limitarea armamentelor strategice ofensive, SALT-II, precum şi a altor documente bilaterale, constituie un eveniment pozitiv al vieţii internaţionale, salutat ca atare de toate ţările iubitoare de pace. Se ştie cât de îndelungate şi minuţioase au fost aceste tratative, ele succedind celor care au dus la semnarea, în 1972, a acordului SALT-I, privitor la limitarea sistemelor de arme anti-rachetă. Actualul tratat constituie un pas înainte, în sensul stabilirii unor niveluri-limită, egale pentru ambele state, în ce priveşte mijloacele de transportare a armelor nucleare, şi adoptării altor măsuri menite a impune restricţii sistemelor strategice ofensive.

Precum arată Comunicatul comun sovieto-american asupra tratativelor din perioada 15—18 iunie 1979, la Viena, recunoscând că un conflict militar mondial nu este inevitabil, părţile apreciază că în prezent nu există sarcină mai importantă şi mai stringentă pentru omenire decât încetarea cursei înarmărilor şi preîntâmpinarea războiului. În acest sens, ele au recunoscut, de asemenea, importanţa consultărilor între ele şi cu alte guverne în cadrul Organizaţiei Naţiunilor Unite şi în afara ei, în scopul prevenirii şi înlăturării conflictelor din diferite regiuni ale lumii.

Cele două părţi — continuă Comunicatul — şi-au exprimat profunda convingere că trebuie acordată atenţie deosebită problemelor preîntâmpinării războiului nuclear şi frînării competiţiei în domeniul armamentelor strategice. Recunoscând că U.R.S.S. şi S.U.A. poartă o răspundere deosebită pentru diminuarea pericolului de război nuclear şi pentru întărirea păcii în întreaga lume, L. I. Brejnev şi Jimmy Carter şi-au propus ca scop să întreprindă paşi importanţi pentru limitarea armei nucleare, în vederea lichidării ei definitive, şi să încheie cu succes alte convorbiri în domeniul limitării armamentelor şi al dezarmării.

Cu un caracter limitat, intrucit nu rezolvă problemele de ansamblu ale dezarmării, tratatul stabileşte pentru ambele părţi niveluri-limită egale ale mijloacelor de transportare a armei nucleare; în scopul începerii procesului reducerii, el prevede diminuarea armamentelor nucleare existente; în scopul micşorării primejdiei pe care o reprezintă cursa calitativă a înarmărilor, tratatul impune restricţii substanţiale la modernizarea sistemelor strategice ofensive şi la crearea de noi sisteme. Noul tratat cu privire la limitarea armamentelor strategice ofensive şi protocolul la acesta reprezintă un echilibru reciproc acceptabil între interesele ambelor părţi, bazat pe principii egalităţii şi securităţii egale.

COMUNICATUL, comun menţionează că cei doi sefi de stat au examinat problemele referitoare la tratativele cu privire la SALT-III, ceea ce ar marca alţi paşi înainte în domeniul dezarmării nucleare. De asemenea — după ce se menţionează importanţa interzicerii generale, totale şi controlate a armei chimice, ca şi încheierea unei înţelegeri bi-aterale în legătură cu elementele de bază ale Tratatului cu privire la interzicerea elaborării, producerii, acumulării şi folosirii armei radiologice — se afirmă că părţile şi-au exprimat sprijinul faţă de convocarea celei de a doua sesiuni speciale a Adunării Generale a O.N.U. în problemele dezarmării, ca şi faţă de ideea ca această sesiune să fie urmată de convocarea unei conferinţe mondiale pentru dezarmare, cu participare universală, în condiţiile unei pregătiri corespunzătoare şi într-un moment corespunzător.

PRECUM se sublinia în comentariul din „Ştiinţa” de ieri, România socialistă salută rezultatele tratativelor de la Viena şi consideră că încheierea lor cu succes marchează un pas în direcţia înlăturării marelui deziderat al popoarelor, încetarea cursei înarmărilor şi trecerea la dezarmare, înscriindu-se, totodată, ca o contribuţie la cauza destinderii.

Aceasta — în linia importanţei de prim ordin acordată dintotdeauna de ţara noastră problemelor dezarmării şi, în primul rând, ale dezarmării nucleare, ca o cerinţă esenţială, fundamentală pentru asigurarea păcii şi realizarea unei securităţi reale în lume, pentru instaurarea unui climat de destindere, înţelegere şi colaborare între toate naţiunile. Iniţiativele şi activitatea neobosită a tovarăşului Nicolae Ceauşescu pentru realizarea de progrese efective în domeniul dezarmării, pentru trecerea la măsuri concrete în vederea stăvilirii cursei înarmărilor, orientările de principiu ale partidului nostru în această direcţie şi-au găsit concretizarea în amplul program de dezarmare adoptat de Congresul al XI-lea şi prezentat ulterior la sesiunea specială a O.N.U., propunerile raţionale şi eficiente ale României bucurându-se de o largă apreciere pe plan internaţional.

Pronunţându-se cu hotărâre pentru trecerea la paşi concreţi pe linia dezarmării, ţara noastră a acordat şi acordă, totodată, o mare însemnătate înţelegerilor cu caracter parţial, de natură să contribuie la o diminuare a pericolului de confruntări armate, să ducă la stimularea eforturilor pe calea spre dezarmare, să creeze deschideri noi, să dinamizeze tratativele pentru adoptarea de măsuri efective în această direcţie. În acest cadru, România şi-a manifestat aprecierea faţă de tratativele SALT. Expri-mând poziţia ţării noastre faţă de aceste tratative, tovarăşul Nicolae Ceauşescu arăta: „Noi acordăm o importanţă deosebită convorbirilor SALT-II dintre Uniunea Sovietică şi S.U.A. şi considerăm că, deşi au un caracter limitat, încheierea lor cu succes ar avea o influenţă pozitivă asupra destinderii în Europa şi pe plan mondial”.

ÎN ACEASTĂ perspectivă, noul acord, merit prin el însuşi să impulsioneze trecerea la adoptarea unor măsuri în direcţia progresului mai rapid al tratativelor în legătură cu perfecţionarea lui (prin SALT-III) şi cu abordarea celorlalte probleme ale limitării competiţiei în domeniul militar, apare cu atât mai legitimă speranţa că se va da dovadă, în continuare, de realism, acţionându-se cu perseverenţă pentru abordarea problemelor de fond, de care depinde soluţionarea — prin participarea efectivă a tuturor statelor — a celui mai important deziderat al întregii omeniri: asigurarea temeinică, efectivă, a păcii, a viitorului omenirii, a civilizaţiei umane.

Cronica

VIAŢA LITERARĂ

Colocviul naţional de literatură pentru copii

■ ÎN zilele de 14—15 iunie 1979, la Bucureşti, în sala mică a Palatului Republicii, s-au desfăşurat lucrările primului Colocviu naţional de literatură pentru copii, organizat de Consiliul Uniunii Scriitorilor în colaborare cu Asociaţia scriitorilor din Bucureşti. Au participat scriitori din Capitală şi din ţară, redactori ai unor edituri şi publicaţii de specialitate, cadre didactice şi alţi oameni de cultură.

Cuvîntul de deschidere a lucrărilor Colocviului a fost rostit de George Macoveşcu, preşedintele Uniunii Scriitorilor. Participanţii la Colocviu au fost salutaţi de Constantin Boştină, preşedintele Consiliului Naţional al Organizaţiei Pionierilor. Scriitorul Mircea Sântimbreanu, secretarul secţiei de literatură pentru copii, a prezentat referatul principal, iar scriitorii Fodor Săndor şi Hedi Hauser au prezentat coreferate asupra literaturii pentru copii, aparţinînd naţionalităţilor conlocuitoare maghiară şi germană din ţara noastră. (Textele, prescurtate, în paginile 4—5).

La dezbateri, pe marginea documentelor prezentate, au luat cuvîntul scriitorii: Dumitru Almaş, I. M. Ştefan, Ion Crănguleanu, Călin Gruia, Victor Birlădeanu, Alexandru Mitru, Ioana Postelnicu, Tudor Ştefănescu, Vlad Muşatescu, Tudor Oprea, Ion Marinca, Ioan Grişorescu, Vasile Mănuceanu, Al. Gheor-

ghiu-Pogoneşti, Passionaria Stoicescu, Petre Luscalov, Vladimir Colin, Viorela Rogoz, Ion Serebraanu, Virgil Chiriac, Stelian Filip, Irimie Străuţ, Gica Lutes, Hristu Căndroveanu, N. Rădulescu-Lemnar, Ovidiu Zotta, Richarda Terschak, Ion Hobana, Tiberiu Utan, Bálogh József, Iuliu Raţiu, Ion Iuga, Constantin Chiriţă. (În limitele spaţiului, conţinutul acestor intervenţii este redat succint în paginile 14—15.)

În timpul lucrărilor s-a dat citire unui poem adresat Colocviului de către Victor Sivetidis. La secretariatul Colocviului au fost depuse intervenţiile scrise ale scriitorilor Pauline Schneider şi Viniciu Gafita.

Şedinţele de lucru ale Colocviului au fost conduse de Constantin Chiriţă, vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor, secretar al Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti, Alexandru Balaci, secretar adjunct al Asociaţiei scriitorilor din Bucureşti, Franz Storch, vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor.

Cuvîntul de încheiere a fost rostit de George Macoveşcu, preşedintele Uniunii Scriitorilor. (Textul, prescurtat, în pagina a 3-a).

La terminarea lucrărilor Colocviului, participanţii au adresat tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, următoarea telegramă:

Mult stimat şi iubite tovarăşe NICOLAE CEAUŞESCU

Intru-niţi în cadrul Colocviului naţional de literatură pentru copii, organizat în zilele de 14—15 iunie la Bucureşti de Consiliul Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România, scriitorii români, maghiari, germani şi de alte naţionalităţi care şi-au dedicat activitatea creatoare acestui important domeniu al beletristicii noastre contemporane îşi reafirmă hotărârea de a aduce o contribuţie tot mai substanţială, prin opere de înaltă înţinută etică şi estetică destinate celor mai tineri cititori, la vasta muncă educativă condusă şi îndrumată de comunişti pentru modelarea profilului moral al tinerelor generaţii în spiritul înalţelor idei şi idealuri înscrise pe stindardul gloriosului nostru partid.

Dezbaterile desfăşurate în cadrul colocviului au reliefat semnificativele succese obţinute de literatura pentru copii în anul edificării noii orînduirii pe pămîntul României. Constituie pentru noi un temel de mîndrie faptul că numeroase cărţi realizate de scriitorii din ţara noastră în cei 35 de ani de la Eliberare au îmbogăţit universul spiritual al copiilor, lărgind orizontul lor de cunoaştere, înrădăcinînd în gîndirea şi simţirea lor inaripatele sentimente ale dragostei de patrie şi partid, devotamentul indestructibil faţă de societatea noastră socialistă, voinţa de nezdruccinat de a deveni cetăţeni de nădejde ai patriei, înflăcăraţi militanţi revoluţionari pentru ridicarea ei pe cele mai înalte trepte ale civilizaţiei socialiste.

Luînd în discuţie neajunsurile ce mai persistă pe acest tărîm de deosebită însemnătate al literaturii noastre, participanţii la colocviu au ajuns la concluzia că stă în puterile lor să ducă cu cinste la îndeplinire misiunea de înaltă răspundere încredinţată de partid de a făuri noi opere valoroase, menite să sădească în conştiinţa tinerilor noştri cititori principiile luminoase ale umanismului socialist, contribuînd astfel, împreună cu toţi factorii educaţionali ai societăţii noastre, la pregătirea tot mai temeinică a copiilor şi tinerilor pentru muncă şi viaţă, la călăuzirea lor pe rodnicul făgaş al împlinirii ca personalităţi puternice ale României comuniste de mine. În această direcţie, scumpe tovarăşe Nicolae Ceauşescu, un sprijin hotărîtor îl reprezintă preţioasele dumneavoastră sfaturi şi îndrumări, îndemnul dumneavoastră însuflător de a pune în centrul cărţilor noastre figurile Feţi-Frumoşilor contemporani, de a însufla tinerelor generaţii aspiraţia fierbinte de a urma în toate împrejurările vieţii aceste înalte modele.

Scriitorii reuniţi în cadrul Colocviului naţional de literatură pentru copii, integrîndu-se valului de entuziasm care cuprinde ţara întreagă în întîmpinarea celei de a 35-a aniversări a eliberării patriei şi a celui de-al XII-lea Congres al partidului, vă asigurăm, mult stimat tovarăşe secretar general, că nu-şi vor precupeţi energiile creatoare pentru a dărui şi de acum înainte milioanele de copii şi tineri — cea mai scumpă avuţie a naţiunii noastre socialiste — acele cărţi, piese de teatru, filme, emisiuni de radio şi televiziune care să satisfacă pe deplin nesecata lor nevoie de bine şi frumos, de visare şi cutelanţă, contribuînd astfel la formarea a noi şi noi generaţii de constructori entuziaşti şi harnici ai viitorului comunist al patriei.

În spiritul colaborării

● Marţi, 19 iunie 1979, la Bucureşti, a avut loc o şedinţă de lucru dedicată pregătirii celei de-a 16-a consfăţuirii a conducătorilor de uniuni de scriitori din unele ţări socialiste.

Au participat următorii reprezentanţi ai uniunilor de scriitori din ţările respective: Lăczar Elenkov şi Matei Şopkin (R. P. Bulgaria), Josef Kadlec (R. S. Cehoslovacă), Eberhard Scheibner (R. D. Germană), D. Navansuren (R. P. Mongolă), Janusz Domaglik (R. P. Polonă), Ion Hobana şi Radu Lupan (Republica Socialistă România), Garai Gábor şi Földes Iván (R. P. Ungară), A. A. Kosorukov (Uniunea Sovietică).

Cuvîntul de deschidere a fost rostit de Laurenţiu Fulga, vicepreşedinte al Uniunii Scriitorilor din Republica Socialistă România. Lucrările şedinţei au fost conduse de Ion Ho-

bana, secretar al Uniunii Scriitorilor. Cenaclul de Luni

● La întîlnirea din 18 iunie a Cenaclului de Luni au citit poezie Ion Mureşan, Andrei Ursu, Ştefan Mera şi Mircea Cărtărescu. Au participat la discuţii Radu Călin Cristea, Valeriu Perlanu, Traian T. Coşovei, Magdalena Ghica, Mircea Ciobanu, Alex. Ştefănescu şi Nicolae Manolescu.

Seri de poezie

● La 31 mai 1979, în sala ASTRA din Sibiu, şi la 1 iunie în comuna Cîrţa au avut loc seri de poezie româno-îugoslavă la care au participat: József Pap, Alexander Neugebauer, Raşa Popov, Milan Uzelac, Javor Rašajski, Ion Marcovicean, Rodica Braga, Radu Ciobanu, Mircea Ivănescu, Christian Maurer, Ion Mînea, Mira Preda, Radu Selezan, Mircea Tomuş. De asemenea, la 4 iu-

nie, la Sibiu a avut loc o seară de poezie dedicată aniversării a 200 de ani de la naşterea lui Gh. Lazăr. Au participat: Radu Cărneal, Mira Preda, Dinu Ianculescu, Radu Selezan, Ion Mircea, Titu Popescu.

„Podul”

● În cadrul celei de a doua ediţii a Festivalului naţional „Cîntarea României”, la Teatrul „Podul” — Casa de cultură a studenţilor „Grigore Preoteasa” din Capitală — a avut loc o seară literară urmată de o seară de teatru umoristic pe texte ale scriitorilor Ion Băieşu, Vasile Băran, Petre Bărbulescu, Valentin Silvestru şi Cornel Sofronie. Regia spectacolului — Cătălin Naum. Au interpretat actorii studenţi: Adrian Albul, Cezar Aştur, Romeo Buseşescu, Iulian Călin, Mariana Gherasim, Simona Măicănescu, Sergiu Moşneagu, Vasile Nedelcu, Anastasia Radular, Alexandru Teodor, Ionuţ Toma, Dan Tomescu.

„Zilele Eminescu” la Botoşani şi Ipoteşti

● ÎN zilele de 15—17 iunie 1979, la Botoşani şi Ipoteşti s-a desfăşurat ediţia a şasea, omagială, a „Zilelor Eminescu”, organizate de Comitetul pentru cultură şi educaţie socialistă al judeţului Botoşani, în colaborare cu Uniunea Scriitorilor din R.S. România, cu prilejul împlinirii a 90 de ani de la moartea poetului nostru naţional.

Festivitatea de deschidere a avut loc în sala Teatrului de stat din Botoşani. Au rostit alocuţiuni tovarăşii Haralambie Alexa, prim secretar al Comitetului judeţean de partid, George Bălăiţă, secretar al Uniunii Scriitorilor, Corneliu Sturzu, reprezentant al Asociaţiei scriitorilor din Iaşi, Gheorghe Jauca, preşedintele Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă.

Programul manifestărilor a cuprins sesiunile de comunicări „Eminescu şi istoria neamului” şi „Eminescu şi conştiinţa românească”, expoziţia de afişe „Eminescu 90” şi expoziţia filatelice interjudeţeană „Eminesciana”, spectacolele în aer liber „Tara mea de glorie” şi „De trei codrii de aramă”, şezători literare, lansarea unor volume consacrate vieţii şi operei marelui poet.

Din partea Uniunii Scriitorilor s-a depus o coroană de flori la bustul poetului, aflat în faţa Teatrului de stat din Botoşani.

Un moment marcant, în suita acţiunilor, l-a constituit redeschiderea Muzeului memorial „Mihail Eminescu” de la Ipoteşti, restaurat în spiritul documentelor şi al fotografiilor de epocă după un proiect elaborat de specialiştii ai Institutului de arhitectură „Ion Mincu” din Bucureşti. Biblioteca judeţeană din Botoşani a pus la îndemina oaspeţilor schiţele „Complexului Eminescu”, clădire de evocare, cu funcţiuni multiple, care urmează a fi ridicat la Ipoteşti, în preajma pădurii şi a lacului atît de îndrăgite de poet. Cu acest prilej s-au purtat discuţii pe marginea proiectului.

La diferitele manifestări consacrate „Zilelor Eminescu” au participat scriitorii: Paul Anghel, Paul Balahur, Ion Beldăeanu, Constantin Ciopraga, Ion Constantinescu, Virgil Cuţitaru, V. Copilu-Cheatră, Adrian Cernescu, Alexandru Husar, Dinu Ianculescu, Dumitru Ignat, Graţian Jucan, Traian Lăzărescu, Angela Marinescu, Edgar Papu, Alexandru Pascu, Constantin Pricop, Cornel Regman, Alexandru Săndulescu, Nicolae Turtureanu, George Târnea, Dragoş Vicol, Lucian Valea, Romulus Vulpescu.

AVEM NEVOIE DE OPERE DE ARTĂ DE TOATE GENURILE PENTRU TOATE VIRSTELE. COPII VOR SĂ CUNOSCĂ SI PE FĂT-FRUMOSUL CREAT DE ISPIRESCU DAR VOR SĂ CUNOSCĂ SI PE FĂT-FRUMOSUL DE ASTĂZI, ERICUL LUPTEI PENTRU DREPTATE SOCIALĂ ȘI NAȚIONALĂ: EI VOR SĂ ȘTIE CUM ARĂTAU BALAMURII DIN BĂSMĂ DAR ȘI CUM ARĂTA BALAMURII TIMPURIOR MODERNE ȘI CUM A FOST ȘI ESTE VOINICUL CARE LE-A TAINT CAPETELE.

NICOLAE CEAUȘESCU

COLOCVIUL NAȚIONAL DE LITERATURĂ PENTRU COPII

O valoroasă literatură pentru copii

ȘI ACEST colocviu, ca și cele precedente, s-a dovedit a fi deplin justificat, justificat, așa cum spuneam și în cuvântul introductiv, prin îndemnul pe care secretarul general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ni l-a făcut de a discuta noi înșine pe specialități, de a discuta problemele în adâncimea lor, în foruri ca acesta, în deplină egalitate, în deplină libertate de spirit, de a constata ceea ce am făcut bine, de a vedea ceea ce nu am făcut bine și, mai cu seamă, de a vedea cum trebuie să înaintăm, cum trebuie să atingem acel scop de a produce o literatură mare în această țară, acum, în această perioadă extraordinară pe care o parcurge poporul nostru, a construirii orânduirii socialiste multilateral dezvoltate.

Întreaga societate trece printr-un proces profund, continuu, de schimbare revoluționară și noi, oamenii de artă, noi, scriitorii, nu putem să rămânem în urmă. Este vorba de acel proces de democratizare a vieții noastre sociale la care sint chemate masele, sint chemați indivizii, oamenii care trebuie să dispună de soarta lor, să discute și să găsească soluții pentru toate problemele care le apar în față.

Acest colocviu s-a justificat prin stadiul de dezvoltare la care se găsește literatura pentru copii din țara noastră.

Referatul prezentat de către secretarul Biroului secției, tovarășul Mircea Sântimbreanu, co-referatele tovarășului Fodor Săndor și al tovarășei Hedi Hauser, numeroasele intervenții, mare parte excelente, ne-au demonstrat, pornind de la referate, că există o problemă a literaturii pentru copii din țara noastră, că în stadiul actual de dezvoltare era necesară o discuție deschisă, așa cum de altfel s-a și desfășurat, profundă, concludentă, în sensul a ceea ce trebuie făcut pentru viitor.

Literatura pentru copii din țara noastră este foarte frumoasă — au spus-o participanții la colocviul nostru, o spun cititorii, o demonstrează acele milioane de exemplare de cărți pentru copii care se vînd, o relevă traduceri de apărute în străinătate, unde literatura noastră pentru copii este mult apreciată.

Este adevărat, pe de altă parte, că scriitorii pentru copii nu au făcut prin activitatea lor organizatorică, prin activitatea lor politico-socială, așa spune eu, în cadrul societății noastre, n-au făcut totul pentru a-și afirma poziția pe care o dețin în mod obiectiv în literatura noastră. Când spun aceasta, nu arunc mingea în grădina vecinului, în grădina secției respective, vreau să spun, ci mă gîndesc la Uniune și nu numai la Uniune. Drepturile trebuie afirmate, însă nu numai afirmate, ci trebuie continuată activitatea pentru a transforma drepturile în realități concrete. Și spun aceasta, tocmai pentru că atmosfera discuțiilor a fost creatoare prin seriozitatea, profunzimea, orizontul deschis al referatelor prezentate, ceea ce face cinste acestei secții, Uniunii noastre, iar intervențiile au avut un conținut tematic profund gîndit, plin de responsabilitate, și s-au purtat pe un ton de respect reciproc, de dialog constructiv. Aceasta a demonstrat, o dată în plus, că scriitorii care au participat la această întîlnire au înțeles bine indicațiile secretarului general, ale conducerii partidului nostru, spiritul în care se vrea să se progreseze în societatea noastră.

AU FOST probleme de ordin teoretic și de ordin estetic. S-a vorbit despre responsabilitatea socială și politică a scriitorului, cu toată seriozitatea și cu sinceritate. S-a vorbit despre vocația scriitorului, despre conștiința prezenței lui în societate. S-a vorbit despre literatura clasică pentru copii și despre cum ar trebui pusă în evidență această literatură clasică; s-a spus că ar trebui făcute studii teoretice, de sinteză asupra ei, pentru a ști cum s-o preluăm, cum s-o valorificăm, pe noua treaptă a dezvoltării societății noastre, și cum s-o transmitem și noi mai departe celor care vin după noi.

S-a accentuat că nu putem părăsi universul basmului, care ne vine dintr-un trecut îndepărtat și care constituie o substanță esențială pentru literatura adresată copiilor, dar că, în același timp, trebuie să creăm un univers nou artistic, așa cum îl profilează realitatea concretă din țara noastră, din lumea noastră. De aici și accentul care trebuie pus pe literatura fantastică, inclusiv științifico-fantastică, cea în spiritul epocii noastre, fiind că — așa cum spuneam și în cuvântul introductiv — copilul de azi nu mai este copilul de ieri, lumea de azi nu mai este lumea de ieri, au intervenit schimbări radicale și în mentalitatea copilului și în realitatea care stă în fața lui.

Dacă ar fi să numim un domeniu unde trebuie să spu-

nem că am rămas în urmă, cu excepții fără îndoială, acesta ar fi **modul de expresie** al literaturii pentru copii, formele artistice pe care trebuie să le folosim, și **formele de transmisie**. Dacă în literatura pentru cei mari, un romancier mai scrie astăzi în factura lui Balzac, îl considerăm desuet nu pe Balzac, ci pe cel care astăzi scrie în factura lui Balzac. Noi avem tot respectul pentru poezii Văcărești, dar imaginați-vă că Nichita Stănescu ar scrie astăzi niște versuri în maniera Văcăreștilor: nu l-am citi fiindcă nu ne mai interesează ceea ce este depășit. De aici, întrebările legitime: ce facem cu literatura actuală pentru copii? O facem tot așa cum se scria cu o sută de ani în urmă? Mijloacele artistice sint tot acelea? Mijloacele de transmisie pentru copii sint tot cele vechi? Cred că trebuie să ne gîndim bine și să avem mai multă îndrăzneală, mai multă fantezie, pornind de la niște necesități, pornind de la mijloacele pe care le avem astăzi la dispoziție.

S-A VORBIT aici destul de mult și cu competență despre istorie în literatura pentru copii. Problema aceasta a literaturii istorice nu este numai pentru copii, ea are un specific pentru copii, dar este a întregii creații contemporane. Cine a fost la colocviul de la Cluj și la cel de la Iași, dar în special la cel de la Cluj, știe că acolo s-a vorbit mult despre cum prezentăm istoria în literatură, în dramaturgie. Întrebarea s-a pus și aici: cum să fie prezentată istoria noastră în literatura pentru copii? Eu aș răspunde simplu. **Așa cum a fost**. Avem o istorie mare și nu avem nevoie s-o alterăm, n-avem nevoie să-i creăm pete albe.

Una dintre cele mai grele întrebări pe care băiatul meu mi-a pus-o cînd avea trei ani cred că a fost aceea: „De ce cîntă radioul?”. Să-i explic lui toată tehnica radio-ului, era greu, pentru că nu o înțelegea. Să-i dau răspuns: „E o păsărică înăuntrul care cîntă” — era și mai rău, și m-a pus în încurcătură și am tăcut. Deci, a le spune copiilor neadevăruri e grav, căci odată mințiți, nu ne mai cred. Lor trebuie să le spunem adevărul și mai ales despre istoria noastră, înlesnindu-le să înțeleagă procesul devenirii noastre ca popor, ca națiune.

S-a vorbit aici despre **raporturile cu critica**. Incontestabil, critica din țara noastră nu acordă atenția cuvenită literaturii pentru copii. Se merge pînă acolo că, în chiar juriul Uniunii Scriitorilor, unde sint destul critici, anul trecut nu s-a oferit nici un premiu pentru literatura destinată copiilor. De ce să se întimplă aceste lucruri? Fără supărare, dar mă tem că tovarășii critici nu cunosc bine literatura pentru copii, care se scrie în această țară. Dacă am face un test, s-ar vedea cît au citit din ce se scrie astăzi pentru copii. Sigur, se scrie foarte mult și în fața criticilor noștri se adună teancuri și teancuri de cărți. Dar ei înșiși și-au ales meseria de a citi cărți și de a scrie despre ele. Prin urmare, a ignora o întreagă categorie de literatură, care este valoroasă, este o greșală esențială.

Ce-i de făcut? Să nu credem că dacă plecăm de aici critica va începe, de mine, să scrie mai mult, să nu credem că dacă Consiliul Uniunii Scriitorilor, Biroul, șefedintele vor da „o sarcină”, critica va scrie mai mult. De aceea cred că nu trebuie să ne limităm doar la a admonesta critica ci, uneori, aș zice eu, de a pune mîna pe condei înșiși creatorii propriu-zisi de literatură, căci critica se poate face de orice om care poate să țină un condei în mînă, de orice scriitor. O serioasă responsabilitate revine și revistelor literare, și mă refer aici în primul rînd la revistele literare ale Uniunii Scriitorilor; după cum au responsabilitate și editurile pentru faptul că nu publică mai multă literatură pentru copii.

Există niște coordonate în cadrul cărora trebuie să ne mișcăm. Propunerile de genul acesta: să dea revistele literare mai mult spațiu genului respectiv le-am auzit la toate colocviile. La cel de critică s-a spus că n-ar exista suficiente coloane pentru critică; la cel de dramaturgie s-a spus: dramaturgia este „cenușăreașă literaturii”. Incontestabil că literatura pentru copii, cred eu, e mai nedreptățită decît altele, pentru că ea este aproape inexistentă în revistele noastre literare, și în ceea ce privește critica și în ceea ce privește prezența unor producții literare. Dar mă întreb: i-am alesat și noi pe scriitorii aici prezenți, și nu numai pe cei de față, am alesat suficient revistele cu producții ale noastre publicabile în cadrul dat? De asemenea, și editurilor să le pretindem a face ceea ce trebuie făcut. Căci este o cerere de carte în România cum n-a fost vreodată, o cerere în continuă creștere.

S-A MAI discutat aici despre literatura din manualele școlare. Aici există lipsuri, și noi ne-am propus să discutăm, și nu numai că ne-am propus dar am și discutat cu Ministerul Învățămîntului, aducînd aminte că există și o indicație superioară ca atunci cînd se fac programele școlare și se hotărăște ce trebuie introdus în cărțile școlare, să fie consultată și Uniunea Scriitorilor, secțiile respective. Aș propune ca secția de literatură pentru copii să-și facă o părere a ei, ba chiar să înainteze și niște propuneri, în care să spună ce crede că trebuie introdus în cărțile școlare. Într-adevăr, în manuale, pe lângă texte de mare valoare educativă și artistică, sint și unele de umplutură, și te întreci cum de au ajuns acolo? Să facem să nu mai ajungă. Și primul lucru ar fi, în ce ne privește, să punem pe masa celor care trebuie să hotărască propunerile noastre.

S-a pledat aici pentru **valoare** în literatura pentru copii și bine s-a făcut. Calitatea cărților noastre — aceasta este condiția esențială pentru a afirma o literatură. Nu aș zice că, alături de valorile care au apărut și apar mereu în literatura pentru copii, nu există și destulă manufactură. Fiindcă și în acest gen literar, și poate cu deosebire aici, există destul veleitari (referatul a spus clar și dur acest lucru, și bine a făcut), autori care cred că dacă rimează două cuvinte și vorbesc de un pisoi și un cățeluș care s-au împrietenit au realizat ceva artistic și lesne vandabil. Dar Uniunea noastră, scriitorii autentici de literatură pentru copii, trebuie să constituie o barieră împotriva non-valorilor, împotriva imposturilor, împotriva imposturii în literatură. E adevărat, limita aceasta dintre artă și impostură este foarte subțire și deseori se trece dintr-o parte în alta. Dar cu atît mai imperativă este datoria de a respinge impostura, pentru că altfel meretele putrede le acoperă (nu numai le strică) pe cele bune, frumoase și parfumate.

Deci lupta necontenită pentru calitate mi s-a părut a fi o cerință puternic subliniată de către participanți și o asemenea atitudine categorică face cinste breslei noastre. Ca atare, propunerile cu caracter organizatoric și administrativ făcute în cadrul colocviului vor sta în atenția conducerii Uniunii Scriitorilor, în vederea rezolvării lor cît mai operative. În acest sens aș zice chiar că secția de literatură pentru copii să fie în așa măsură activă decît a fost pînă acum. Să nu lăsăm să se adune lucrurile pînă la un colocviu ca acesta și să încercăm ca, pornind de la discutarea în secție, să găsim soluții imediate.

AȘADAR, consider, și cred că sint în asentimentul tuturor, că acest colocviu constituie un succes în dezvoltarea literaturii noastre pentru copii din România. Să adresăm, dar, felicitări secției, biroului, tuturor membrilor ei, pentru modul cum au lucrat în organizarea acestui colocviu, nu numai sub aspectul organizatoric, ci și al pregătirii problematicii. Trebuie să mulțumim Asociației scriitorilor din București care a fost, în definitiv, gazda noastră și Biroului ei, pentru modul cum s-a ocupat de acest colocviu. Duă cum, trebuie să aducem mulțumiri asociațiilor de pe teritoriu care și-au trimis reprezentanții la colocviu, de altfel, tuturor invitaților care ne-au făcut cinstea să stea cu noi în aceste două zile.

S-a spus aici că literatura pentru copii constituie o vie preocupare, e un obiectiv important al politicii Partidului Comunist Român, și așa este. Partidul Comunist Român duce o luptă complexă, îndrăzneată, pentru educarea întregului popor, și este firesc să începem cu începutul, cu copiii. Educarea copiilor este esențială pentru societatea socialistă de mine și pentru societatea comunistă de poli-mine. E neapărat nevoie să facem această educație. Noi avem sarcina să pătrundem în conștiința și în sufletul copiilor și aceasta trebuie s-o facem prin valorile literare pe care le creăm.

S-au făcut aici două afirmații pe care le-am reținut. S-a vorbit de această — tradițională — „cenușăreasă a literaturii române”: literatura pentru copii. Desigur, să nu uităm că a fost cenușăreasă, dacă a fost vreodată, dar să încercăm să părăsim această concepție. A doua afirmație a fost următoarea: „Cine nu iubește copiii și florile nu are ce căuta între oameni”. Într-adevăr, tovarășe, noi vrem să trăim între oameni și deci iubim și florile, iubim și copiii și, iubindu-i, trebuie să le dăm o literatură mai bună, mai frumoasă decît am făcut pînă acum. Să dovedim acest lucru prin operele noastre!

George Macovescu

Colocviul național de literatură pentru copii

REFERATUL prezentat de Mircea Sântimbreanu, secretarul secției de literatură pentru copii

EXISTĂ o condiție cetățenească a literaturii pentru copii în România socialistă. Societatea noastră urmărește programatic ca în spațiul de vîrstă al copilăriei să se asigure de calitatea revoluționară a succeselor săi, să le implanteze marile sale idealuri și, fără să confundăm nicicum literatura cu orele de dirigiență, lăsînd de o parte orice spirit festiv și destule prejudecăți, pentru noi rămîne unanim adjudecată premisa majoră a literaturii la care trudim: **instrumentalitatea ei, capacitatea de a declanșa energiile celor aproape 5 milioane de copii, de a transforma în cel mai pur și proaspăt combustibil al înălțării patriei.** Acest enunț, axiomatic pentru noi, nu este — așa cum s-ar părea la prima vedere — superfluu de afirmat. Există în această privință poziții eclecticice sau chiar nihiliste. Ele pornesc și se reduc în esență la următoarele două afirmații: 1) „Literatura pentru copii n-ar fi încă literatură așa cum copilul nu este încă om” și 2) „Condiția emancipării literaturii pentru copii ar fi ruptura cu tendințele moralist-ideologizante”. Pornind de la ideea anistorismului stării de copil, de la natura mitică a eului infantil, se pledează, uneori insidios, alături cu inverșunare, pentru o literatură care să se intereseze doar de ființa copilului, nu de menirea acestuia. Se conchide că singura bază psihologică a acestei literaturii ar fi hedonistica, fără nici un „mesaj prestabilit”, și că, în consecință, trăsăturile artei poetice pentru copii nu pot fi decît grațiosul, ludicul, absurdul, fantastul, gratuitul. Sub pretextul luptei împotriva superputerii pedagogiei, a literaturii pentru copii ca „poligon pentru educație” și „ancila unei tematici plină de ordonanțe și tabu-uri”, ridicîndu-se, pe drept cuvînt, împotriva „dresajului”, aceste opinii — vehiculate cu extremă virulență în Occident — opun proiectului iluminist așa-zisul „proiect freudian”. El împinge teza libidoului dincolo de orice cod civic constructiv și dă emergență morții, sexualității, violenței, opuse, chipurile, „erezii apologeticii și patetismului”. Este posibil, nu tăgăduim, ca asemenea concepții să țîșnească acolo, și polemic, din detestarea literaturii reacționare, așa-zisa „literatură a bătrînelor doamne”, cit și a „cărții false”, izvorite stihinic din legile pieții capitaliste.

În ce ne privește, știind cu precizie că aspirațiile omului sînt mai profunde decît ale cetățeanului, știm în același timp că ele sînt de nedespărțit. Tocmai de aceea, **vocația militantă a literaturii pentru copii** ni se pare în afară de discuție. Fără această vocație, perfect ancorată în destinele națiunii, orice pagină scrisă pentru copii devine ea însăși o bișgulă infantilă.

CE ESTE așadar — a spus în continuare vorbitorul — cartea pentru copii și tineret? Scriitorii răspund la această întrebare prin cărți. O bibliotecă de sute de mii de cărți, zestre milenară neconținut în spori, alcătuiește acest răspuns despre care am putea chiar spune că s-a constituit înainte și independent de orice întrebare de teorie literară. Cărțile copilăriei se nasc din dragoste, Cîntecul, versul, basmul au încălzit, sînt sigur, leagănul omenirii și gîsuiră lor a luminat inima fragedă a copilului, la fel cum scutecele i-au încălzit mădulele.

Izvoarele cărții pentru copii sînt multe și felurite, dar absolut toate, fără excepție — fie că poartă numele de Ion Creangă, Mark Twain, Gaidar, Andersen, Exupéry, Octav Păncu-Iași, Selma Lagerlöf ș.a.m.d. — au în comun ceva: generozitatea părintească, fratească lumină, căldura omenească. Vraja acestor voci-izvoare de aici provine, de aici statornicia influenței lor. Aceasta explică succesul lor. Și, la urma urmei, despre ce succes este vorba dacă nu tocmai despre faptul că micul cititor cîștigă în paginile cărților sale o lume de frați, de prieteni, de tovarăși de o viață, de tovarăși. Copilul pornește în viață alături de Gavroche, de Huck, de Gulliver și de Micul Prinț, de Nică a Petrei, traversînd meridianele copilăriei spre poliul rivnit — dar nu numai însoțit — al planetei numită VIAȚA. Căci pe Marea Copilăriei au fost și vor fi totdeauna și drame — dramele emancipării, ale cristalizării și recunoașterii identității de pildă — naufragii chiar, un S.O.S. continuu bate în fiecare inimă de copil, măcar în căutarea farului, și ar fi greșit să credem că ne aflăm tot timpul doar pe pămîntul tare al certitudinilor și sub arcurile de triumf ale surisului.

Iar dacă trudim la ivirea acestor cărți, este mai ales pentru că dorim să intruchi-

păm, fiecare după puteri, noi și noi vlăstare ale acestei mari familii, de frați mai mari, de tovarăși, să prindem mina fiercărui copil de mina caldă a eroilor noștri în așa fel încît să pornească la drum împreună, să cucerească mai ușor și mai temeinic toate minunatele tinte ale vieții, descoperind cît mai curînd frumusețea dăruirii, a muncii, a tuturor idealurilor noastre comuniste. Fiecare carte adevărată pentru copii este o aripă. Ce carte pentru copii ne trebuie? Aceea care înaripează. În acest sens nu e nimic nou în a afirma că în România socialistă, pe lângă fondul clasic universal al literaturii pentru copii, pe lângă cotele sale tradiționale de la *Iliada* la *1001 de nopți*, de la Cervantes, Andersen sau Perrault la V. Hugo și M. Twain, de la Swift și Jules Verne la Selma Lagerlöf, S. Exupéry și Gaidar, literatura pentru copii se naște și cucerește noi și noi domenii tematice, este încurajată și dirijată în pas cu cerințele istorice, ineluctabile, de formare a omului nou, a făuririi conștiinței sale comuniste. Tocmai de aceea, în ciuda specificității sale, nu credem că este exagerat a vorbi de existența unui **program** al acestei literaturii, desigur nu atît de riguros ca programa analitică școlară, dar nici pe departe lăsat la voia întâmplării.

Și cine dacă nu literatura destinată acestei vîrste turnînd accidentalul în efigie, ordonînd aparențele în simboluri, transfigurînd emoțional realitatea, poate deveni un mai intim talmaci, confident și dascăl în aceste fundamentale, de neoclit peripeții? Este zodia sub care s-au ivit cele mai bune cărți ale acestor ani, dezvoltînd tinărului, încă nesigur de sine, marca lui forță, frumusețea infinită și necesitatea idealului patriotic și umanist, contextul lumii din care face parte.

O EXAMINARE cit de fugitivă a bibliografiei române de literatură pentru copii ne arată un lucru pe cît de tulburător, pe atît de reconfortant. Intr-adevăr, cu puține excepții, aproape toți clasicii literaturii române au scris pentru copii! De la Nicolae Filimon la Sadoveanu, de la Alecsandri, Agârbiceanu și Arghezi — dacă e să o luăm alfabetic — pînă la Vlahuță și G. M. Zamfirescu, **Corpusul literaturii române pentru copii** este alcătuit, în mod practic, de opere semnate de Eminescu, Creangă, Caragiale, Anton Pann, Coșbuc, Bolintineanu, Delavrancea, Odobescu, P. Ispirescu, Slavici, Șt. O. Iosif, Panaît Istrati, Cezar Petrescu, Felix Aderca, V. Eftimiu, Topirceanu, Victor Ion Popa, Brătescu-Voinesti, Elena Farago, Gîrleanu, Jean Bart, Ferenc Szeimler, Alfred Margul Sperber, Emanoil Bucuța, Zaharia Stancu, Ionel Teodoreanu, Cicerone Theodorescu, Otilia Cazimir, Miha Dragomir, Eusebiu Camilariu, Dimitrie Stelaru, Dem. Botez, Marcel Bresslau, Veronica Porumbacu ș.a.m.d., după cum, cu alte destul de rare excepții, scriitorii contemporani de cele mai diverse formații și expresii imbogătesc și diversifică neconținut acest „fond de aur”. Amintim, fără să ne referim la „profesioniștii” genului, pe Maria Banuș, Nina Cassian, Ion Brad, Ion Gheorghe, Ana Blandiana, Eugen Jebeleanu, Ion Vlasiu, Fănuș Neagu, Doina Sălăjan, Gellu Naum, Létay Lajos, Marin Sorescu, G. Tomozei, G. Bălăiță, Constanța Buzea, Adrian Păunescu, Al. Căprariu, I. Dodu Bălan, Radu Theodoru, Erik Majtényi, Florin Mugur, Lászlóffy Aladar, Mircea Micu, Maria Luiza Cristescu, Mihai Stoian, Sütő András, Violeta Zamfirescu, Francisc Munteanu, V. Băran, Horia Ziliu, Aurel Rău, Ion Caraion, Radu Cărneli, Șt. Aug. Doi-naș, Veresz Zoltán, Iordan Chimet, Eugen Frunză, V. Carianopol, Dan Deșliu, Eugen Barbu, Șerban Nedelcu, C. Leu, Radu Tudoran, Passionaria Stoicescu, Adrian Munteu, Valentin Silvestru, Nicolae Țic, Petru Vintilă, Ion Crânguleanu, Mihai Negulescu ș.a.m.d.

Au fost și sînt abordate de către aceștia, fără excepție, toate genurile, de la roman la teatru de păpuși, de la basm și poveste la reportaj, de la poezia eroică la epigramă, de la memorialistică la anticipație. Au fost folosite toate tehnicile, stilurile, toate modalitățile dictate de specificul cititorului copil: miraculosul, umorul, eroicul, dușoșia, ludicul... În plus, personal cred că avem în acest moment nu scriitori solitari pentru copii, ci un front de profesioniști, avem opere-biuterie, care ar onora orice vitrină din lume. Să simți cotul unor scriitori ca Al. Mitru, Constantin Chiriță, Petre Luscălov, Nicuță Tănase, Costache Anton, Gica Iuteș, Fodor Sándor, Hedi Hauser, Adrian și Georgina Rogoz, Vl. Colin, Călin Gruia, Ion Hobana, Bălint

Tibor, Vasile Mănuceanu, Iuliu Rațiu, Ovidiu Zotta, Ion Serebreanu și alții nu e puțin lucru... Este o confrerie poate nu prea numeroasă dar tonică. Și nu mai puțin tonică decît aceea a milioanele de cititori care pe foaia albă a sufletului lor înscriu pentru o viață vibrația acestor voci pe care își vor construi mai tirziu audiența scriitorii mari pentru cei mari. Și aceasta încă n-ar fi mare lucru, căci ceea ce ne preocupă nu este o simplă ștafetă de lectori, ci, în sens absolut, chiar schimbul de miine al națiunii noastre cu omenia sa, cu capacitatea sa militantă, cu identitatea sa inestimabilă... Sînt mize ce nu pot fi jucate veleitare sau narcisic, de-a baba oarba, și nici măsluite de cădelnițe sau balmăjeli fortuite.

CE AU dăruit „scriitorii” în acest răstimp tinerei generații? Un bilanț este cu puțință, desigur, dar ar fi ușor sofisticat, ca o strigare de catalog, fără atingere cu ceea ce înseamnă în realitate, la cititor, și titlurile și autorii, și colile și tirajele invocate. Se știe: o carte nu este egală cu alta, efectele lor nu se adăionează neapărat ci se și pot scădea reciproc, uneori pînă la anulare, așadar importante nu sînt atît cantitățile, ci homeopatia provocată, durata acțiunii, schimbările din singele și plasma unei culturi. Or, noi toți știm că tocmai **anumite cărți**, izvorînd din cele mai profunde straturi ale conștiinței naționale, fac priză, consolidează și arciuesc mai departe, din generație în generație, punțile ce definesc peren arhitectura spiritului nostru, setea sa de împlinire în apa treime milenar rivnită de sufletul românesc: întregire, neatîrnare, dreptate. Tocmai acestea au fost substanțele nutritive pe care scriitorii de copii le-au deversat fără preget, le-au injectat cu precădere în conștiința nollor generații. Și, parafrazîndu-l pe Terentius, cred că nu greșesc în a afirma că scriitorii pentru copii „nimic din ceea ce e românesc și omenesc nu le-a rămas străin”.

Desigur, forțele unei arte nu pot fi nicî inventate, nici decretate în conciliabule, a relevat raportorul. Nu cunoaștem vreo împrejurare în care talentul să fi fost întîi ratificat prin referendum sau incunat prin plebiscit. În artă nu există un patriciat prin definiție și a-i decreta aprioric care sînt valorile sau non-valorile — în afara discuției despre valențele și talentul individual — ni se pare un lucru pe cît de simplist, pe atît de primejdios. Or, ca și în alte domenii, forțele literaturii pentru copii sînt talentele, talentele din lăuntru ariei ei. Restul este mitologic sau... undă de viitor. O adevărată operă de artă destinată micilor cititori trebuie, așadar, să îndeplinească toate cerințele unei opere literare. La nevoie, una singură: să fie scrisă cu talent. Fără aceasta, din tot ce se scrie va rămîne vizibilă, ca pe ambalajele coletelor poștale marcate cu tuș și cu litere de-o șchioapă, doar adresa.

Cartea pentru copii trebuie să intre într-o relație simpatetică, nemijlocit afectivă cu micul cititor. Reușita în această direcție a emoționalității, declă captivantului, este semnul prim al vocației scriitoricești pentru oricine se dedică acestei literaturii. Cum, ce materiale, cu ce mijloace și abilități de artă poetică se obține această performanță?

Tăcerii criticului, malformației descifrării semnelor algebrice ale literaturii prin aritmetică normativă — cauze grave ale înlesnirii confuziei de valori și a obnubilării artei poetice în domeniul pe care îl slujim — i se pot adăuga și altele. Aș aminti, în al treilea rînd, în această ordine de idei, practica excesiv tematică a redacțiilor, „prima de încurajare” acordată lui ce se spune în detrimentul lui cum se spune. Orientarea aceasta, nu lipsită de

legitimitate într-o literatură funcnariamente formativă, conduce însă ușor la destule fenomene de curată birocratizare a comenzi sociale. Și aceasta ori de cite ori preferința, ba chiar și opțiunea redacțională își aruncă ochiul și spada doar în balanța tematică. Se creează astfel euforia datoriei împlinite prin simpla bifare a unui borderou de subiecte, sacralizate în sine. Se mai creează indispoziție și dezagrement pentru ceea ce nu intră în poligonul tematic sau intră cu mijloace mai fanteziste, mai „eretice”. Or, dacă posibilitatea succesului șablonului este în literatură aberantă în sine, ea devine de drept odioasă, cînd e însoțită și de euforia acestei false izbînzii. Personal, consider că într-o măsură deloc neglijabilă, tocmai aici își găsește sorgintea o bună citime de scrieri caduce și artificiale, mascîndu-și mai mult sau mai puțin abil infirmitățile în tehnici de pavozare. Și, dacă este să ne ducem cu gîndul pînă la capăt, nu ezităm în a socoti — ca un al patrulea factor confuzie — tocmai prolificitatea acestor „opere de serviciu” în cîmpul literaturii pentru copii. În acest sens este de meditat dacă nu cumva însăși prezența acestor scrieri, clișeistice, de strictă compulsare artizanală, impoțnate în hainele de-a gata ale diletanțismului, nu aduce literaturii pentru copii cele mai grave deservicii. Căci, trebuie să recunoaștem, scrieri de acest gen, purtînd însă toate, în numele literaturii pentru copii, pecetea „bun de difuzat”, se cocotează încă nu numai în vitrine și biblioteci, ci și la microfonul emisiunilor radio pentru copii, pe micul ecran, pe scenele teatrelor de păpuși și a atîtor serbări școlare, înlocuind caratele artei autentice cu abilități și staniol. Ni se pare indiscutabil faptul că toleranța față de această micoză este profund culpabilă nu numai față de prestigiul literaturii pentru copii, dar potențial și față de destinele sale. Asemenea însășiri nu numai că dislocuiesc opera bună, dar cheamă la asalt prostul gust, nu numai că alungă talentele autentice — ci și scriitorii tineri au apărut pe ogorul literaturii pentru copii în ultimii zece ani? — dar îndeamnă la escaladarea veleitarsmului și, mai ales, pot da sentimentul că, în ceea ce privește igiena spirituală, copilăria ar putea fi la discreția unor „doftoroaie” de cartier.

Vaccinul împotriva acestei febricitări veleitare este, evident, unul singur: Cartea bună. Nouă și veche. În toate genurile și stilurile, purtînd concomitent sigiliul trudei și al talentului. Or, cartea pentru copii izbutește să acopere setea lor de lectură în cel mai bun caz ca sortiment, dar în mod sigur nu și ca tiraje. În librării, doar 1% din titluri reprezintă literatură pentru copii. Cîți dintre copii dețin... „Biblioteca pentru toți copiii”? Ce părinte nu și-ar abona copilul la întreaga această minunată serie? Dar poate Editura Ion Creangă să o reedite periodic? Nu. Ea există întreagă doar în cataloagele editurii și, ferfenită, în biblioteci. Spun aceasta deoarece, vorbind de calitate, nu strică deloc să ne amintim citeodată, dialectic, și de aspectul cantitativ al lucrărilor.

Adevărul, singurul etalonaj real al acestei literaturii — a spus în încheierea raportului său scriitorul Mircea Sântimbreanu — constă în forța sa de influență asupra conștiinței cititorilor. Aceasta este reperul fundamental de nedespărțit și de nemăsluit cu care fiecare carte și literatură pentru copii, în ansamblul său, se confruntă. Și în această privință nu se poate afirma că literatura pentru copii pe care o scriem nu ar fi devenit dacă nu o catedră republicană, măcar un interlocutor redutabil. Tocmai această situație ne obligă să îl determinăm, cu și mai mare exigență, în spiritul instrumentalității sale profunde, direcțiile de dezvoltare.

Gînduri pentru copiii lumii

Frumos ca un Narcis pe ochii mei te pleci și te răsfrîngi acolo în adîncurile firii mele, parc-aș fi eu, sînt eu și nu sînt eu, Copil frumos, intruchiparea unui zeu și viitorul fericirii mele.

Mariana Costescu

de Leyda

retelei și i-ar fi dat vreo două peste șurloaie.

Cartierul este botezat Petit Paris, după o faimă de mult depășită. Parizienii ar avea dreptul să protesteze; nu m-ar mira ca unii din ei să roșească dacă s-ar duce în cartierul acela din Amsterdam.

Pentru puțină purificare am să semnaliez că după ce m-am minunat atât de niște biserici aflate pe la etaje, aici am găsit una mai sus decât toate, la ultimul nivel al unei case de locuit, de aceea se și numește „Tatăl nostru din pod“. A fost un locaș de rugăciune clandestin, după Reformă, când catolicii erau alungați din biserici. În Olanda, cu pământurile ei joase și inundabile, soluția catacombelor nu era posibilă.

MĂ INTORC la dimineața când am plecat din Haarlem, când Will a băut trei ceaiuri, pe îndelete, umplându-și de trei ori pipa, riscând s-o ardă. Nu i-am mai adresat vechiul meu protest cu privire la timpul pierdut, și am observat că pot trăi și în stilul altuia. Ceva n-am ajuns să împrumut de la el, și am rămas mereu în inferioritate; dacă m-am adresat unui om, mai întâi l-am întrebat timid dacă vorbește germana, limbă oarecum accesibilă unui olandez, dar nu atât de răspundătoare precum și-o închipuia Will, care o folosea fără șovăire, incredincinat că toată lumea trebuia să-l înțeleagă. Nu știu cum ar putea să se înlăture, în decenii sau măcar în secole, nedreptatea pe care o reprezintă pentru oameni diferența de temperament a popoarelor.

În două zile care au urmat am bățut în zigzaguri spațiul cel mai interesant al Olandei, după Amsterdam, cuprins între Haarlem, Utrecht, Rotterdam și Haga. În acest poligon, cimpie plană avind ca singur relief dunele de nisip de pe malul mării, locurile unde merită să-ți arunci ochii au o mare densitate, dar distanțele fiind mici rămâne destul timp pentru fiecare.

Pornind spre sud, primul loc unde am socotit că merită o oprire era vestitul cimp de flori de la Keukenhof. M-aș fi abătut și pe la Zandvoort, să văd autodromul vestit în istoria curselor de automobile, dar Will m-a convins că în drumurile noastre vom avea de făcut o cursă mult mai interesantă. Așa era, dintr-un anumit punct de vedere. Și-apoi vizita la un autodrom într-o zi când nu se aleargă nu poate să satisfacă nici o curiozitate, iar valoarea lui rămâne imaginară.

N-a fost ușor să găsim cimpul de flori, pe o împletitură de șosele care se intersectează sub toate unghiurile și porneau în toate direcțiile. Will mergea înaintea mea, n-aveam nici o grijă decât că mă nemulțumea cursa noastră puțin epileptică, fiindcă ne-am zăbătut cu porniri tot mai nervoase și opriri împiedecate, cu întoarceri smucite, pe șosele înguste, între puncte pe unde mai trecusem nu o singură dată. Tenacitatea prietenului meu mi-a dat de gândit, nici nu mai știam dacă îl interesau florile și nu cumva căzuse sub stăpânirea ambiției. Când într-un tirziu am întâlnit un automobilist care să ne dea informații, am aflat că nu eram departe de țintă, ne învinsesem în jurul ei o jumătate de oră, ceea ce în starea noastră trebuia să se socotească dublu, ca sub ploaia de gloanțe. Cimpul de flori este o expoziție de lalele care cresc în sere și în partere, pe o întindere cel puțin cât a orașului Amsterdam. Imi inchipui ce feceră reprezentăți ea într-o anumită parte a anului, îi dădeam dreptate lui Wilii că stăruise cu atita încăpăținare, așa ceva nu se poate vedea de multe ori în viață, merită oricite ochiuri și oricâtă stăruință căci răsplata va fi neasemuită. Numai că perioada de înflorire se terminase, cimpul era închis de la jumătatea lui mai, și n-am putut nici măcar să ne aruncăm ochii înăuntru. Singura satisfacție mi-a dat-o Will, prin îndirjirea lui, care deși rămânea gratuită, reprezenta o idee frumoasă; oricum, însemna că nu fusesem acolo degeaba.

Norocul mi-a scos în cale Leyda, oraș neprevăzut în planurile mele, fiindcă îl scăpasem din vedere în chip condamnat. Ar fi trebuit să-mi aduc aminte de faimoasa „butelie de Leyda“, primul condensator electric, care a fost o revelație pentru mine, la primele lecții de fizică, și mi-a deschis drumul către miracol, tăcându-mă să cred cu convingere în ceea ce poate să se ascundă sub fața lucrurilor. Mult m-a fascinat, mult mi-a dat de gândit și multe drumuri a deschis imaginației mele aparatul acela cu care mi-a fost îngăduit să umblu în laboratorul de fizică, să torn în el electricitatea invizibilă, și-apoi s-o văd materializându-se într-un fulger. Ceva al meu s-a născut la Leyda, dar am înțeles abia când am ajuns acolo, și când mi-am evocat amintirile îndepărtate.

Frumoasă este istoria Universității care a făcut din Leyda capitala culturală a Olandei; oricât m-aș îndepărta de intențiile mele, nu mă lasă inima să n-o povestesc, pentru cine prețuiește spiritualitatea umană.

În al treilea sfert al secolului al șaisprezecelea, orașul, fortificat, a suferit în două rânduri asediul înverșunat al spaniolilor. Redusă la jumătate de foame și ciumă, populația s-a revoltat împotriva primarului. Acesta, ca să nu cedeze, și-a oferit propriul trup drept hrană infometaiilor,

ceea ce i-a zguduit atât de tare pe asediați, încât au trecut peste toate suferințele și au continuat rezistența, până ce spaniolii, oboșiți de luptă, au întors spatele. Drept mulțumire pentru bravura lor, Wilhelm Taciturnul le-a propus cetățenilor din Leyda să aleagă între o scutire de impozite pe mulți ani de atunci încolo sau înființarea Universității. Și iată ce mi se pare de-o mindră frumusețe a spiritului omenesc: cetățenii, chinuți de lungile asedii, cu morții lor și cu alte pierderi, au ales Universitatea! Care s-a și fundat, înainte de a se împlini anul.

La Leyda s-a născut Rembrandt. M-a nedumerit colina din mijlocul orașului, unde a fost fortăreața, când eram convins și apucasem să afirm că în Olanda nu sînt reliefuluri, decât dunele de pe malul mării, iar singurul ei munte este turnul de televiziune de la Rotterdam. N-am greșit, colina au făcut-o oamenii.

Pe un canal din mijlocul orașului, cu poduri în trei arce, am văzut fațade frumoase, dar n-am putut să le privesc în voie, fiindcă pe cheiuri era un fel de iarmaroc, tarabe înghesuite, unde țărani își vindeau produsele, legume, miere, fructe, cîrnați și cîrnuri afumate. Nu mai știu ce-a cumpărat Will, dar n-a plecat cu miinile goale.

AM mers spre răsărit, cu soarele în spate, pe o cimpie cu lacuri, până la Utrecht, unde ne-am oprit după-amiază. Orașul a fost locul unor neînțelegeri religioase, acum trei sau patru secole, dar n-am a spus despre ele nici o poveste frumoasă. Și nici vestita catifea de Utrecht nu se mai fabrică astăzi.

Merită să vorbesc despre canalul vechi, cum n-am mai văzut altul, cu cheiuri înalte sub alc căror bolți sînt pivnițe, restaurante și chiar camere de locuit, răspunzînd pe un al doilea chei, ca un trotuar, la jumătate de metru de apă. În fața caselor, locatarii, așezați pe scăunele, pescuiau cu undița; nimic nu poate fi mai comod pentru cine are pasiune, nu trebuie decât să deschidă ușa. Am mai văzut pe unii care exploatau avantajul pînă la ultima consecință, și aruncau undița pe fereastră; peștele putea să-l arunce direct în țigăie.

Cît timp am stat la un restaurant cu mesele puse afară, prin fața a trecut din cînd în cînd cite un mic iacht cu motor, o căsuță pe apă, mergînd la pas ca să nu facă valuri. Erau familii în vacanță, care brăzdau țara pe canale, avînd tot ce le trebuia ca să se gospodărească. E frumos să mergi așa, să te oprești în orașe și țirguri, să faci cumpărături de la piață, căci dacă peștele îl iei de-a dreptul din apă, mai este nevoie și de legume. Apoi să ieși în cîmp, să inoțezi într-un zăvoi, să nu te tulbure nimeni, să uii grijile lăsate acasă, cu sentimentul unei eliberări depline. Așa o fi, dar nu mi-ar plăcea; pe mare m-aș duce în mare grabă, nu și pe canale, fiindcă așa eliberare înseamnă doar o iluzie, rămiu sclavul unei direcții obligatorii, o îngrădire mult mai severă decât a șoselei. Și nu-ți poate da nici măcar emoția navigației. Nu le-am plins de milă acelor oameni, cu care îmi tot încrucșam calea, dar nici n-aș fi vrut să intru în pielea lor mai mult de-o oră, ca să văd cum suportă plitescala.

Pe la opt seara mă plimbam cu Will pe străzile tăcute, cu case posomorite, făcînd impresia că nici nu sînt locuite, apăsate de poezia tristă a părăsirii. Am văzut chiar și o biserică lăsată în voia vremii, cu geamurile sparte și ușile vraște; m-am întrebat ce putea să însemne, că pierise credința, sau muriseră credincioșii? Tocmai cînd gîndeam așa, am auzit undeva mai departe, cîntec de clopote. Era ceva uimitor, peste oraș se răspîndea muzica acestui slujitor al bisericii care s-a numit

larna, pe canalele Amsterdamului

Johann Sebastian Bach și a fost luminat de credință chiar în cîntările sale laice, omul care la sfîrșitul zilelor a așteptat cu bucurie să moară, ca să ajungă în fața Domnului. Am pornit atras ca de vrajă spre locul de unde venea muzica, umplînd întreg spațiul cuprins sub bolta cerească. Mașinile care treceau pe alături în viteză, înăbușînd sunetele, nu puteau decât să mă infurie. S-ar fi convenit să stea locului cît ținea acest concert de vecernie. Nu exista o ordonanță municipală? Cî tot necazul, am izbutit să ascult preluții, fugi și partite, pînă ce am ajuns la piccioarele clopotniței de unde venea muzica. Paraclisierul nu mi-a dat voie să intru și să urc scările, dar am aflat de la el că erau treizeci și patru de clopote, sau poate mai multe, altfel nu-mi explicam cum de puteau să redea o armonie completă, în tonalități diferite. Am mai aflat că nu sînt acționate electric și nici măcar cu o instalație mecanică, ci numai cu două ciocane de mină, ceea ce mi-ar fi stîrnit neîncrederea, să-mi fi spus altcineva decît un om al bisericii. Dar atunci executantul trebuia să fie un virtuoz demn de admirația cea mai mare, dacă izbutea să redea fără greșală și fără incetinire chiar ritmurile cele mai repezi. Concertul a durat o oră, după care toate în jurul meu păreau că și-au pierdut sensul. Uimirea și incîntarea mă mai urmăresc și astăzi, făcînd din Utrecht o amintire plină de armonii celeste.

O sută de kilometri să mai fi mers spre răsărit, am fi ajuns la Arnhem, unde mi-aș fi amintit de cel mai înspăimîntător episod al războiului. Olanda a fost una din marile victime, însă, în afară de casa Anei Frank, nimic nu mi-a sugerat acel ani scâlțați în teroare și singe. Țara și-a vindecat rănile, iar cicatricile le-a acoperit cu lalele. Am trecut pe lângă ele cu o neiertată înconștiență, cu atît mai inexplicabilă cu cît mai tirziu, ajungînd la Verdun, amintirea războiului, deși era cu două decenii mai veche, m-a zguduit și mi-a înghețat sufletul. Poate mi s-ar fi întimplat la fel dacă ajungeam la Arnhem, unde Montgomery, îmbătat de o victorie aflată încă departe, a dezlănțuit un atac de o ambiție înconștientă, care a adus suferințe absurde Olandei, pe lângă îngrozitoarele pierderi ale aliaților. Această crimă a fost uitată, fiindcă totul s-a sfîrșit cu bine pînă la urmă, m-a contribuită lui Montgomery citeodată, dar eu aș fi vrut ca la Arnhem să se pună o lespede comemorativă, care să fie mormintul lui simbolic. Să fi știut că ea există într-adevăr acolo, m-aș fi dus negreșit să-mi reîmprospătez dezaprobarea și să-mi pun sare pe inimă. Dacă admit clementa și toleranța, socotesc că iertarea a denaturat în mod nedemn relațiile dintre oameni.

Radu Tudoran

Cartea străină

„Ore petrecute în Anglia“ de Henry James

● S-A tipărit de curind, în Editura Sport-Turism, **Ore petrecute în Anglia**, cartea unei călătorii reale și în aceeași măsură spirituale, în insula britanică, pe care americanul Henry James a scris-o în căutarea propriei identități și a cărei fericită prezentare grafică vine parca să rezolve, spre bucuria cititorilor, acea rară potrivire între conținut și aparență, la care sperăm într-una.

Realizarea aparține anglistei Rodica Mihăilă: studiul introductiv și notele sînt limpezi, bogate în informație și interpretare; traducerea însăși, precisă și dezinvolată, recompune fără concesii, cu savantă simplitate, în cel mai bun spirit jamesian, muzica frazei originale, rafinată și alambicată. Cu efort și talent dublat de o cunoaștere profundă și subtilă, Rodica Mihăilă deschide drumul cititorului român spre înțelegerea acestei proze, prea rigidă, și adesea compactă redînd salturile neașteptate ale unei inteligențe de un

tip aparte, și pregătește cu atenție credincioasă terenul unei mai bogate și mai reale receptări a lui Henry James în România.

Obiectul „cercetării turistice“ a lui James este peisajul ca stare de spirit, peisajul cu „figuri“, sufletul Angliei, o călătorie marcată de semnele lecturii. Autorul, pentru care frumusețea este reflectarea adevărului, iar arta nu e o „corupție a minții“ ci un mijloc de abordare a realității, înfățișează experiența Angliei ca pe o creștere spre o mai matură și complexă înțelegere a propriei sale vieți, ca pe o performanță de tip sportiv, dacă vrem, a unui spirit ce nu lincezește în trăirea săracă, obiectivă. Londra — patru esuri din șaisprezece sînt dedicate Londrei („o țară pavată, un stat în sine, comunicînd în cel mai înalt grad sentimentul vieții“), Catedrala Westminster, Devonshire, abații și castele, stațiuni balneare, suffolk, muzee și piețe, obiceiuri și oameni, toate

acestea aparțin în egală măsură prezentului obiectiv și ficțiunii literare a marilor scriitori englezi: Shakespeare, Chaucer, Jane Austen, Dickens, Thackeray, George Eliot. James comunică sentimentul Angliei ca peisaj civilizat, descifrează și recunoaște în „punctele“ vizitate sursa primară a propriei loialități. „Turistul sentimental“ compune descrieri neobșoite, plăcute, agresiv cuceritoare prin lipsa erudiției prin bun gust și ironie, ca și cum ar pune totul între ghilimele. Călătoria lui Henry James devine o paradoxală întorcere acasă, spre locurile noi și totuși familiare, sub a căror înfățișare recunoaște, cu lacomă și bucurioasă curiozitate, fața secretă a unui adevăr cunoscut dinainte, pe calea lecturii, prelungind realitatea în toate domeniile imaginației. Memoria sa reconstruiește nu numai țara văzută, Anglia dramatic ilustrată de arte și monumente, culoare locală, o viață modelată de marea tradiție a trecutului: prin aluzii, speculații, meditație și un nesfîrșit lanț de asociații, cartea realizează metamorfoza alchimică a unei lumi nedefinitiv transantă, la frontiera incertă dintre imposibil și posibil, imaginar și real, literatură și viață. „English Hours“ de Henry James, în versiunea semnată de Rodica Mihăilă, este o reușită excepțională.

Irina Grigorescu

Andrzej Wajda și o comoară nedescoperită

● Reputatul regizor polonez Andrzej Wajda, realizatorul, pe scena teatrului Powszechny din Varșovia, al spectacolului cu piesa **Afacerea Danton** de Stanisława Przybyszewska (1901-1935), măturarea, în revista „La Pologne”, revelația pe care

a avut-o cu această scriere dramatică. «La început am ezitat pentru că mi se părea că îi lipsea „vizualitatea” pe care o caut. Dar foarte curând am realizat că aveam în mână un material surprinzător pe plan intelectual și că în drama poloneză n-am avut niciodată o analiză atât de inteligentă, profundă și adevărată pe plan politic... A fost pentru mine o experiență extraordinară... Stanisława Przybyszewska este cunoscută la noi, dar creația ei trebuie să devină cunoscută în lume, pentru că să arătăm că pe lângă Stanisław Ignacy Witkiewicz, Gombrowicz, Mrozek și Rozewicz, mai avem o mare comoară nedescoperită, dar absolut fantastică.»

Muzeul Luvru văzut de un japonez

● Naomoto Okayama a lucrat timp de trei ani pentru a realiza un film de două ore intitulat **Muzeul Luvru**. Eroina filmului este o specialistă care lucrează în atelierul de restaurare a muzeului, acesta fiind pretextul pentru a prezenta, datorită unui comentariu semnat de Jean Piat și poetul japonez Tanikawa, aproximativ 60 de pic-

turi și o sută de sculpturi și obiecte de artă decorativă dintre cele mai frumoase din lume, selecționate din circa 250 de mii de capodopere conservate la Luvru. „Am constatat în Japonia — declara Okayama — că filmul stărnește dorința de a vedea sau revedeza minunile Luvrului și de a merge la sursele culturale ale civilizației”.

„Enciclopedie Lermontov”

● La Leningrad, la Editura Pușkin a apărut **Enciclopedia Lermontov** elaborată de un colectiv condus de V. A. Manuilov, care sintetizează în articolele sale tot ceea ce privește viața și opera lui Lermontov, de asemenea tot ceea ce s-a scris despre autorul **Demonului**. Nici una din problemele legate de motive, de versificație, de limbă, de vocabular, de romantismul poetic, de

lirismul poeziei lui Lermontov nu sînt omise, precum nici cele legate de proza și dramaturgia sau despre publicistica sa; sînt înregistrate părerile sale despre artă, despre viață, societate etc. Un capitol întreg al **Enciclopediei** este intitulat **Lermontov și literatura rusă**. Lucrarea e una din cele mai complete monografii dedicate unui scriitor nu numai în U.R.S.S., dar chiar în lume.

Ludwig Renn — 90

● Cunoscut cititorilor din țara noastră ca autor al volumului publicistic **Despre vechea și noua Românie**, apărut în 1952, dar și prin cîteva romane traduse (**Negrul Nobi**, 1955, **Război fără bătălie**, 1957 etc.), scriitorul german de origine saxonă Ludwig Renn (Arnold Friedrich Vieth von Golsenau, n. 1889) a împlinit 90 de ani. Primul său mare succes l-a obținut cu romanul **Război** (1928), după care a publicat, printre altele: **După război** (1930), **Aristocrația în declin** (1944), **Copilaria și tinerețea mea** (1957) etc. Scriitor antimilitarist și antinazist, Ludwig Renn a părăsit Germania hitleristă emigrând în Mexic unde a condus mișcarea „Germania liberă”. În anul 1947 s-a stabilit în R.D.G., fiind numit profesor de antropologie la Institutul tehnic din Dresda.

„Messa” lui Bernstein

● „Messa” compusă de Leonard Bernstein în 1971, cu prilejul inaugurării Centrului Kennedy din Washington, va fi prezentată în 1981, pentru prima dată în versiune germană, de către Opera din Viena. Traducerea textului este semnată de Marcel Prawy.

Martin Ritt în Italia

● Cunoscutul regizor american Martin Ritt se află în Italia unde intenționează să realizeze noul său film. Titlul pro-

vizoriu: **Monsignore**. Precizând că acțiunea se desfășoară în cercurile clericale, Ritt a declarat: „Voi filma totul în Italia, chiar dacă nu la Vatican, deoarece acesta nu-mi permite... În ce privește actorii, nici o precizare, deocamdată”.

4 000 de ani de artă europeană

● M. P. Fouchet este autorul volumului **Arta originilor Europei** apărut în Editura Elsevier-Sequoia. Din cele peste 500 de pagini ale operei reiese cu pregnanță ideea filiației între popoarele Europei de azi și vechile popoare ale familiei indoeuropene. Fiecare ilustrație relevă reprezentarea artistică a mentalității specifice europenilor, pregătită în grotile preistorice, prin pictura rupestre, deja rafinată în vremea marilor migrațiuni și vehiculată în timp de geniul propriu fiecărui popor al acestei mari familii.

Distincție

● Cunoscutul violonist american Isaac Stern (n. 1920) a fost distins, recent, cu Legiunea de onoare de către statul francez pentru contribuția sa la propagarea muzicii universale. Cere-mononia decernării a avut loc la Paris, printre participanții la festivitate aflându-se Arthur Rubinstein, azi în vîrstă de 93 de ani, și Daniel Barenboim, dirijor, distins și el, anterior, cu Legiunea de onoare.

Achiziționarea arhivei Yvan și Claire Goll

● Biblioteca Marbach din R.F.G. a achiziționat cea mai mare parte a arhivei soților Yvan și Claire Goll, ambii scriitori cu o prodigioasă activitate în perioada interbelică. Printre documentele de arhivă achiziționate se găsesc manuscrise și scrisori de la James Joyce și Stefan Zweig, precum și desene și schițe de la Chagall, Dalí, Dix, Kokoschka și Léger. Odată cu arhiva a fost achiziționată și biblioteca soților Goll, care însumează peste 5 000 de exemplare rarissime, între acestea peste 800 cu dedicații.

Festivalul de la Wrocław

● Desfășurată între 26 mai — 1 iunie 1979, cea de-a XX-a ediție a Festivalului dramaturgiei poloneze contemporane a prilejuit și de această dată o trecere în revistă a celor mai de seamă realizări ale dramaturgiei, artei regizorale și scenografice, precum și a artei interpretative naționale. Cîteva dintre piesele prezentate au intrunit sufragiile publicului și ale juriului. Astfel **Croitorul** de Sławomir Mrozek, în regia lui Erwin Axer (Teatrul Współczesny din Varșovia), **Reparații capitale** a fraților Kondratiuk, pusă în scenă de Janusz Kondratiuk, unul din autori (Teatrul Dramatic din Varșovia), sau **Română neagră**, de Władysław Terlecki, regizată de M. Kohanczyk (Teatrul Wybrzeże din Gdansk), au fost distinsse cu premii pentru textul dramatic, pentru regie sau pentru interpretare.

Album Tino Rossi

● În Editura Delville a apărut, sub semnătura lui Gerard Trimbach, albumul ilustrat **Tino Rossi**. Lucrarea are o deosebită valoare documentară, evocînd tinerețea și cariera de interpret a lui Tino Rossi, pe bază de documente și texte de epocă. O discografie exhaustivă înregistrează conținutul albumului, în care se trece în revistă și activitatea cinematografică a celebrului artist italian.

Aniversare

● În cinstea poetului Kuba (Kurt Barthel), de la a cărui naștere s-au împlinit 65 de ani, orașul Karl-Marx-Stadt din R.D.G. a organizat o „Săptămîna omagială”, în cadrul căreia s-au desfășurat lecturi publice de versuri, spectacole cu piesele de teatru și proiectii de filme cu scenarii scrise de acest autor multilateral, militant și profund original.

Memoriile lui Mistral

● În editura pariziană „Julliard” a apărut, tradus din provenșală de J. H. Bornecque, primul volum de **Memorii** ale lui Frédéric Mistral (1830—1914). Volumul cuprinde simple însemnări, comentarii și momente ale vieții literare franceze din perioada anilor 1848—1914, consemnate admirabil de întemeietorul mișcării felibriilor, laureatul Premiului Nobel pentru literatură din anul 1904. Interesante pentru noi sînt mai ales textele privind premierea lui V. Alecsandri, în 1878, la „Serbările latinătății” și comentariile lui Mistral pe marginea corespondenței și vizitelor poetului nostru, care a fost unul dintre prietenii români ai lui Mistral.

Simpozion internațional James Joyce

● Al șaptelea Simpozion internațional James Joyce s-a desfășurat la Universitatea din Zürich, cuprinzînd circa 30 de seminarii, printre care: „Joyce și Faulkner”, „Joyce și Freud”, „Joyce și Beckett” etc.

„Mișcarea suprarealistă”

● Franco Fortini și Gianfranco Binni semnează în colecția „Argomenti” a editurii „Garzanti” volumul **Mișcarea suprarealistă** în paginile cărui sînt prezentate o serie de date și interpretări noi în legătură cu această mișcare care a lăsat urme profunde în istoria culturii acestui secol.

Festivalul muzical al Dresdei

● Un mare concert de gală a încheiat recent ediția 1979 a Festivalului muzical al Dresdei (**Dresdner Musikfestspiele**), reunind soliști de frunte din București, Praga, Paris și Berlin. Programul festivalului a înscris concerte și spectacole lirice susținute de formații instrumentale, corale și soliști din țările reprezentate în gala finală, dar și din Italia, U.R.S.S., S.U.A., Anglia, Suedia, în fața unui vast și exigent public venit din diverse localități ale R.D.G. și din alte 25 de țări.

Premiile Academiei Franceze

● Marele Premiu pentru literatură atribuit lui Antoine Blondin pentru ansamblul operei sale deschide palmaresul im portantelor distincțiilor franceze. Marele Premiu pentru poezie a revenit lui André Pieyre de Mandiargues, iar Marele Premiu pentru difuzarea culturii franceze — lui Ala Boase care și-a consacrat cea mai mare parte a vieții secolului XVI francez. Alte patru premii ale Academiei au distins Roger Vrigny pentru ansamblul operei sale, Pierre Limagne și Bernardin Melchior-Bonnet, precum și René Lagane și Georges Niobe pentru editarea Marelui Larousse al limbii franceze, Claude Darau a obținut Premiul novelei, Georges Elgoz — Premiul escului, și René Pommier — Premiul criticii.

Arno Schmidt

● A încetat din viață în vîrstă de 65 de ani scriitorul vest-german Arno Schmidt, autor unui mare număr de romane, nuvele, eseuri studii. Printre cele mai importante opere ale sale se numără **Scena din viața unui faun** (1962), **Leviathan sau cea mai bună dintre lumi** (1963), **Republica savanților** (1966) Arno Schmidt a scris mult, dar pentru un ce foarte restrîns de cititori pe care-l numea „puțtătorii de cultură”, cei știau să se „cufunde în profunzimea operelor artistice”. În lumea întrecută după părerea lui, aceștia erau în număr de 390.

Franz Joseph Molitor

● La 8 iunie se împlinesc 200 de ani de nașterea pedagogului, filosofului istoricului Franz Joseph Molitor (1779—1860), discipol al Schelling, prieten Brentano. **Filozofia istoriei sau tradiției**, opera sa capitală, admirată de Goethe, a fost una din lucrările de referință a romanticilor germani.

Natalie pe urmele lui Nat

● Natalie Cole este fiica celebrului cântăreț american de culoare Nat King Cole. Dar ea a ști să-și facă propriul ei nume. Frumoasă și gîlă, Natalie cîntă cu gingașie în glas care exclude intonațiile frumoaselor **soul** și **blu**. Considerată în Statele nite drept una din cele mai mari stele ale muzicii **hall-ului**, Natalie Cole a făcut recent un turneu Paris, unde a prezenta un show de înaltă clasă.

Am citit despre...

Legenda Kennedy

● ARTHUR SCHLESINGER JR. a dobîndit recent al treilea Premiul Pulitzer pentru cartea **Robert Kennedy și vremea lui**, 1 066 de pagini biografice despre un om politic asasinat la numai 42 de ani, exact cu un deceniu înainte de publicarea operei considerate de juriul american cel mai bun studiu istoric apărut în 1978. Avea 32 de ani în 1945, cînd **Epoca lui Jackson** l-a adus primul Pulitzer pentru demonstrarea unei teze inedite: vigoarea, vitalitatea societății americane în anii președinției lui Andrew Jackson (1829—1837) s-au datorat nu legendarilor „oameni ai frontierelor”, temerarii aventurieri și bărbații de acțiune, ci instaurării civilizației urbane și industriale și intelectuale, deschizătoare de altfel de drumuri.

Au trecut anii și Schlesinger a avut șansa (într-un fel nenorocul) de a se număra printre oamenii de idei chemați de John Kennedy — cărui îi fusese sortit să personifice alt tip de erou legendar — să pornească la cucerirea unei „Noi Frontiere”. Intelectual de formație liberală, gata oricînd să-și exprime energic punctul de vedere, cu o capacitate de a se entuziasma și o inteligență sceptică în stimulatur echilibrului instabil, istoricul a avut minunatul prilej de a participa la ofensiva politică a cărturarilor incredințați că stările de lucruri anacronice pot fi sincronizate cu progresul material. Euforia ofensivei a fost, se știe, de scurtă durată. După (pină astăzi misteriosul) epilog brutal de la Dallas, a relatat în cartea **O mie de zile** (al doilea Pulitzer!) despre această experiență de guvernare fără seamăn, după părerea lui, în întreaga istorie a Statelor Unite. Documente cunoscute ulterior aveau să pună sub semnul întrebării unele aspecte ale frescei eroice, dar, cum se spune, asta se întîmplă și în casele cele mai bune.

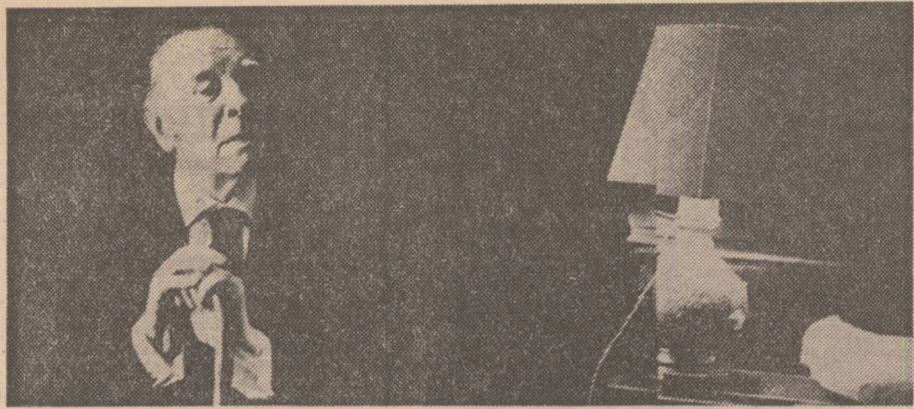
După ce fusese „asistent special” al președintelui Kennedy, Arthur Schlesinger jr. a rămas prieten apropiat și a devenit consilier al fratelui care, după Joe și John, urma la rînd să fie jertfit. A 21-a carte a acestui autor — care scrie și nenumărate eseuri, cronici de film, articole polemice etc. și deține o cate-

dră universitară, deși nu s-a ostenit vreodată să treacă prin formalitatea unui examen de licență — este mărturisit părtinitoare: „Am fost un mare admirator și un prieten devotat al lui Robert Kennedy... Cînd a fost ucis, îl consideram cel mai creator ins din viața publică a Americii. Sînt perfect conștient că nu toată lumea îl privea așa. Dar, pentru a adopta o formulă folosită de autorul cărții despre viața lui Beaverbrook, dacă pentru a fi biograful lui Robert Kennedy este necesar să ai o părere proastă despre el, eu nu sînt calificat să-i fiu biograf... Povestea vieții lui Kennedy spune multe despre încercările prin care a trecut America în deceniile de la mijlocul secolului XX. Am încercat să scriu această poveste cît mai corect cu putință, convins că o hagiografie ar fi fost ultimul lucru dorit de el”.

Peste o mie de pagini pentru numai 16 ani de activitate de domeniu public: este greu de presupus că în momentul de față s-ar mai putea completa semnificativ istoria vieții lui R.F.K. („Momentul de față” implicînd toate dezvăluirile din ultimii ani care au nuanțat imaginea omogen cristalină acreditată de moartea năpraznică a celor doi frați ca fiind de neștirbit.) Interesul profesional cu care urmărisem scena politică americană în anii cînd frații Kennedy evoluau spre deznodămîntul tragic al rolurilor lor de prim plan m-a ajutat să înțeleg excepționalul succes de librărie al cărții lui Schlesinger. Tot ceea ce mai mult sau mai puțin se știa este acum luminat din toate unghiurile: al cunoașterii directe — Schlesinger fiind „de față” sau confident în împrejurări-cheie — al mărturiilor unor oameni apropiați, al documentelor de toate felurile. Simpatia, parțialitatea sa — după cum s-a văzut, mărturisite, — nu-l determină pe autor să ascundă sau să măsluiască faptele neplăcute.

Arthur Schlesinger jr. disimulează cu talent o dramă intelectual-morală care nu este numai a lui: un mit slujit cu entuziasmul și generozitatea convingerilor de tinerețe nu poate fi renegat chiar dacă nu toate promisiunile lui se dovedesc a fi vizibile. În orice caz, în preajma primei campanii prezidențiale în care ultimul dintre frați, Edward, a renunțat să se mai decică foarte categoric, reevaluarea și aducerea la zi a legendei kennediene poate avea și o importantă valoare practică.

Felicia Antip

TOT DESPRE JORGE LUIS BORGES...

Precocitate

● Din „dosarul“ publicat în numărul pe mai 1979 al mensuralului francez „Magazine littéraire“, cronologia bio-bibliografică prezintă puncte din cele mai interesante.

Născut la 24 august 1899 (în curând, deci, marele scriitor argentinian va implini 80 de ani), J.L. Borges e marcat de precocitate în arta cuvintului. Astfel, în 1905, deci la vârsta de 6 ani, el redactează în engleză un manual de mitologie greacă și scrie, în spaniolă, prima lui povestire, *La visera fatal*. La 9 ani, dă o traducere a *Prințul fericiat*, de Oscar Wilde, care va fi publicată în cotidianul „El País“.

Primul poem, primele reviste, primele cărți...

● În 1919 familia Borges (tatăl, profesor de engleză și psihologie la Buenos Aires; mama, descendentă a unei vechi familii cu rădăcini în Argentina și Uruguay) se instalează provizoriu în Spania, la Palma de Majorca, apoi la Sevilla. Aici, tinărul de 20 de ani, Jorge Luis, se leagă cu scriitorii de la revista „Grecia“, unde va publica primul său poem, *Imn mării*, în numărul din 31 decembrie 1919. Mai apoi, Borges îl va defini ca o stingăce imitație după Whitman. La Madrid, unde se instalează familia sa după Sevilla, Borges face cunoștință cu Rafael Cansinos Assens (poet, romancier, traducător), inventator al cuvintului *ultraism*, ca denumitor al mișcării poetice de avangardă paralelă, în Spania și America Latină, dadaismului și suprarealismului european. Mișcarea se va exprima prin revista „Ultra“, la care J.L.B. colaborează, o copertă a unui număr aparținând cu o vreme de Nora Borges, sora poetului (în imagineri). Reintors la Buenos Aires, în martie 1922, contribuie la apariția revistei „Prisma“, urmată în august, același an, de „Proa“, aceasta reunind poeți chilieni, mexicani, argentinieni și militând pentru o avangardă „realistă“, influențată de futurismul rus, revistă

căreia îi vor urma și altele, până în perioada 1929—30, cind „mișcarea“ de diverse tendințe moderniste, se destramă. În acest aproape un deceniu, J.L. Borges scrie, după *Fervor de Buenos Aires* (1923), *Luna de eufrențe* (1925), *El tamano de mi esperanza* (eseu, în 1926, urmat în 1928 de *El idioma de los argentinos*), pentru ca în 1929 să obți-

nă al doilea Premiu Municipal de literatură cu poemele din culegerea *Cuaderno San Martín*. În 1931, Victoria Ocampo fondează revista „Sur“, printre ai cărei frecvenți colaboratori se va număra și Borges.

„Exercițiile de proză narativă“

● Dosarul citat continuă cu principalele date bio-bibliografice din deceniile patru și următoarele. De reținut că în 1933 J.L. Borges devine responsabilul suplimentului săptăminal al cotidianului „Crítica“. Aici va începe el să-și publice „exercițiile de proză narativă“, care, în 1935, vor constitui volumul *Historia universal de la infamia*, urmat, în 1936, de *Historia de la eternidad*. În 1938, de Crăciun, Borges se lovește cu capul în colțul unei ferestre. Este accidentul din care nu-și va reveni complet niciodată și care-i pune serios în pericol vederea.

Reintoarcerea la poezie

● După o *Antologia de la literatura fantástica*, alcătuită cu Bioy Casares și publicarea unei culegeri de povestiri, Borges

se reintoarce la poezie, cu vol. *Del infierno y del cielo* (1942), în 1943 publicând *Poemas* (1922—1943), titlu reprezentând întreaga lui operă poetică de până atunci. În 1944, dă *Ficciones*, care-i va aduce premiul S.A.D.E. (Sociedad Argentina De Escritores).

● În 1946, întemeiază „Los Anales de Buenos Aires“; în 1949, publică *El Aleph*.

„Antologia personală“

● În 1953, Roger Caillois publică în colecția „La Croix du Sud“, *Fictions* în traducerea lui Nestor Ibarra. În 1954, apare o primă lucrare consacrată de Adolfo Prieto în întregime marelui scriitor: *Borges y la nueva generacion*. În 1956, i se oferă catedra de Literatură engleză la Universitatea din Buenos Aires. Vederea îi devine tot mai slabă (între timp a suferit opt operații la ochi) și medicii îi interzic lectura și scrisul. Mama sa îi devine secretară (ea va înceta din viață în 1975, în vîrstă de 99 de ani). Aproape orb, J.L. Borges scrie poeme, pe care și le finisează, recitindu-le. În 1961 își publică *Antologia personală* (culegere de poeme, de povestiri și eseuri) în 1963: conferințe la Londra, Oxford, Cambridge, Paris, Geneva, Madrid.

Opera poetică completă

● În 1964, Borges publică *Obra poetica*, completă. „Les Cahiers de l'Herne“ îi consacră un număr special. La Paris, poetul acordă o serie de lungi convorbiri radiofonice lui Georges Charbonnoer. În 1968, reunește o *Nueva antologia personală*, pentru ca în 1969 să dea *Elogio del Sombro* (*Elogiul umbrei*): prima culegere de poeme complete inedite după 1960 *El oro de los tigros* (*Aurul tigrilor*), iar în 1975 să publice *El libro de arena* (*Cartea de nisip*), culegere de povestiri complet inedite, printre care *Congresul*, pe care Borges o definește drept „cea mai autobiografică și cea mai fantastică“, și la care a lucrat timp de 20 de ani.

„Michelangelo și lumea sa“

● Acesta este titlul sub care, la Biblioteca Pierpont Morgan din New York, este prezentată o mare expoziție de desene rămase de la cel pe care Giorgio Vasari l-a numit „divinul Michelangelo“. Centrul de greutate al expoziției îl constituie 41 de desene imprumutate de la British Museum din Londra, înrămate astfel încît pot fi văzute ambele părți ale hîrtiei și aceasta deoarece marele artist al Renașterii italiene obișnuia să deseneze și pe fața și pe reversul colii. Printre operele expuse în ceea ce specialiștii numesc „cel mai mare ansamblu de desene ale lui Michelangelo prezentat vreodată în emisfera occidentală“: *Capul unui tinăr*, *Schiță de cap grotesc* ș.a.

ATLAS

Icoană pe sticlă

Călare pe-un roib portocaliu
Sfintul Gheorghe trece pe deasupra patului meu
Cu aureola crăpată și sulița strîmbă hazliu
Infiptă în limba cea roșie a unui balaur de pleu.

Cerul e verde deasupra și sfintul naiv are barbă
Și-un fel de barbă verzuie are și bietul balaur,
Calul c-un ochi dinspre mine se uită mirat și întreabă
Ce să facă în aer cu copita-i de aur.

Ce-aș putea oare să-l învăț, sau să rid, sau să-i spun ?
Capul sfintului, greu, să se prăvale-amenință.
Imi e milă și de fiara urîtă cu aripi de tăun
Și de calul frumos priponit în credință.

Ana Blandiana

John Robert Colombo

■ JOHN ROBERT COLOMBO s-a născut în 1936 la Kitchener, Ontario. Studiile universitare le-a făcut la Toronto. E unul dintre cei mai proeminenți scriitori canadieni, desfășurînd o amplă activitate culturală ca poet, critic, scenarist de filme, editor și redactor șef la „Tamarrack Review“. În 1967 a fost distins cu Centennial Medal. E membru al Ligii poezilor canadieni, P.E.N., Actra, Celebrity Club.

Din numeroasele sale opere cităm: *The Mackenzie Poems* (1965); *The Great Wall of China* (1966); *Abra-cadabra* (1967); *Miraculous Montages* (1968); *John Toronto* (1969); *Neo Poems* (1970); *The Great San Francisco Earthquake and Fire* (1971); *From Zero to One* (1973); *The Sad Truths* (1974); *Colombo's Canadian Quotations* (1974); *Colombo's Canadian References* (1976); *antologia The poets of Canada* (1978); *Colombo's Book of Canada* (1978); *Private Parts* (1978).

Diversitatea operelor lui Colombo e surprinzătoare și e mereu înnoită fără a-l potoli setea de a cuceri mereu alte tărîmuri. Cartea sa despre Canada, avînd și material selectat din mai mulți autori, e rezultatul unui nepotolit entuziasm, admirabil ilustrat.

Ultimul său volum de poeme (*Private Parts*), persiflaaj al versului rimat, e străbătut de grația, umorul, ironia și fantezia ce-l caracterizează, poemele avînd adesea un substrat grav, care vizează cele mai actuale probleme ale epocii contemporane. Cîteva poeme culese din acest volum vor contura mai bine personalitatea remarcabilului poet canadian.

Conținuturi

In capul meu
vei găsi
imagini
amintire
gînduri nemărturisite
care zac încă
în mintea mea.

In inima mea
vei găsi
curiozitate
pasiune
fierbinte dragoste
pentru umanitate.

In deprinderea mea
vei găsi
furie
dorință
nevoia de a fi prieten
cu toată omenirea.

In veghea mea
vei găsi
stringere de inimă
stringere de mină
ceva subtil
și nedefinit.

Adevăratele probleme

Cînc în cele din urmă vom soluționa
Sau rezolva
Problemele zilei de ieri
Și ale celei de azi

Foame
Muncă

Boală
Pace

Inegalitate
Ecologie

Atunci poate vom încerca să
rezolvăm

Poate chiar să soluționăm
Odată pentru totdeauna
Problemele reale ale noastre,
ale tuturor.

Pe drumul meu

(Pentru Raymond Souster)

Pe drumul meu prin viață
Eu trec prin luptă

Iritare
Frustrare

Consternare
Durere

Contradicție
Distrugere

Și viața trece
Prin toate acestea pe drumul meu
Prin ea.

Ce spun criticii mei

Un număr în societate
Cu pretenții de proprietate

Amator lipsit de talent
Supărător prin felul lui de-a fi

De la sinecură la deposedare
Literat ratat

Eu în cercul lor fermecător

Ei stau în jur
Și strigă insistent

Eu ies însă
Din cercul lor

Și plec
Cu arta mea

Ei stau încă acolo
Puterea lor asupra mea nu-nseamnă
absolut nimic

Strigînd atît de strident
ca și cînd aș fi dat în mintea
copiilor

Sau mi-aș fi pierdut mințile.

În românește de

Virgil Teodorescu

și
Petronela Negoșanu

Misterele oceanului

● De la Platon la Conan Doyle și la scriitorii contemporani de literatură științifico-fantastică, nenumărați sint autorii care au abordat legenda dispărutului continent al Atlantidel. De la caz la caz, misterioasa lui existență a fost localizată în diferite puncte geografice. Cercetările oamenilor de știință nu au putut însă confirma legenda cu nici o probă materială. Explicabil, deci, interesul stîrnit de o conferință ținută recent de un savant sovietic, în fata reprezentanților presei internaționale, cu privire la existența unor ziduri și trepte, construite cîndva de mina omului, aflate acum pe fundul Oceanului Atlantic, la circa 275 de mile sud-vest de coasta Portugaliei. „E posibil ca acestea să fie o parte a Atlantidei“ — a spus profesorul Andrei Arka-

dievici Aksionov — care a identificat zidurile și treptele pe niște fotografii făcute de un coleg al său, Vladimir Marakuiev, cu ajutorul unui aparat submersibil, de pe virful unui vulcan submarin stîns, cunoscut de specialiști sub numele de Muntele marin Ampere (Sea-mountain Ampere) și situat la jumătatea distanței dintre Lisabona și arhipelagul Madeira. Interpretarea este controversată, dar Aksionov a atras atenția că „scepticismul l-a întîmpinat la început și pe Heinrich Schliemann, marele arheolog german din secolul al XIX-lea, care a găsit ruinele Troiei în Turcia, studiînd atent versurile lui Homer“. Profesorul sovietic a încheiat spunînd: „Oceanul continuă să fie plin de mistere. Cercetările noastre sint poate începutul unei dezlegări“.

Vocile mării

Nicosia - vedere generală

AJUNGEM în Cipru, din Atena, după aproape o oră și jumătate de zbor, timp în care avionul survolează o puzderie de insule pierdute în mare, insule aride, veșnic bătute de valuri, pirjolite de soare, cu rare petice de verdeață, insule pustii, vizitate doar de pescari în căutare de bancuri de pește. Le zăresc cum apar sub fuselajul avionului, ca niște mici ovaluri de cretă în imensitatea mării, ca niște bărci albe, uitate departe de continent. În jurul lor marea de o culoare albastră dură, strălucitoare, își leagănă valurile și linge țărnișurile joase calcate, sau falezele înalte de bazalt. Din cînd în cînd puzderia de insule pare că se unește și pe suprafața mării apare cite o felie de continent; sînt Cicladele mari: Andros, Tinos, Mikonos, Naxos, Amurgoș, insulele corăbierilor antici, insule mai întinse pe țărmul cărora se zăresc așezări de pescari construite pe marginea unor mici golfuri: cîteva zeci de case calcinate de soare, bărci, năvoade, poteci albe care se pierd în interiorul insulei, acoperit cu o iarbă albicioasă.

La Larnaka, poarta aeriană a Ciprului, avionul coboară brusc, de parcă ar vrea să-și scalde pîntecele în mare. Apoi atinge pe nesimțite pista construită de-a lungul plajei înguste și nisipoase, face un mic ocol ca o reverență în fața mării și se oprește. Aeroportul e o clădire nouă, modernă, așezată paralel cu țărmul mării, pe care o salută prin oglinda rotitoare a turnului său de control. Briza încinsă a Mediteranei spulberă nisipul și îl rostogolește încet, ca o peliculă fină pe pista de beton. De undeva din larg se aude țipătul pescărușilor tăiat de zgomotul unui avion care pleacă. Sintem în plină vară și vegetația pirjolită, rarefiată abia mai supraviețuiește, sugînd valurile umede de aer care vin din cînd în cînd dinspre mare.

De la Larnaka la Nicosia alergăm pe autostrada îngustă: se circulă pe stînga. Ocolim o lagună sărată, urcăm pe un mic deal de pe care marea se străvede imensă și orbitoare. Din nou o vale: pășuni cu iarbă care începe să îngălbenească, turme de oi, de capre, lanuri cu griu înalt și cu foarte mulți maci. Sate mărunte cu străzi înguste, blinde, cu femei și bătrîni cu fața uscățivă și prelungă stînd în pragul caselor. Prin parbrizul mașinii ochiul înregistrează imagini aproape nemîșcate: un copil păzind o turmă de capre; un bătrîn lingă grămada de bureți de mare; o femeie lingă un coș cu portocale; un bătrîn împletind un coș de răchită. Izbite de soare, ascunse sub acoperișurile de ardezie, satele cipriote par a se mișca încet, asemeni soarelui care alunecă dintr-o margine într-alta a mării. Inseși culorile: albul, albăstriul, gălbuiul, care îmbracă pereții caselor, gardurile, pavajul străduțelor, acoperișul bisericilor fac să te gîndești la psihologia specială a țăranelor cipriote care, înconjurat de mare, simte altfel culoarea și trecerea timpului. Și, cu toate astea, rîndurile de mai sus rîmin o simplă deducție livrescă. Nemîșcarea care se fixează pe retină e numai aparentă. Cînd automobilul oprește în jurul nostru apar ca din pămînt grupuri de copii sau femei care te îmbie să cumperi citrice; bătrînii ne întreabă de unde sintem. Casele sînt mici dar confortabile, solide, răcoroase, prin ferestre răzbate sunetul unor aparate de radio amestecat cu bătaia unor războaie de țesut; sub șoproane se văd butoaie mari care așteaptă noua recoltă de struguri; în livezile de citrice coroanele pomilor sînt pline de rod. Țăranul cipriot are în curte un atelier, unde își meștește cele trebuitoare casei, lucrează artizanat, își repară uneltele agricole. Mai încolo, un hambar, apoi șopronul cu butoaiele goale și teascurile și în sfîrșit beciul răcoros în care vinul se învechește și devine mai puternic. Sub umbrare se despică pești, se sortează fructe, se curăță damigene. La port ca, de altfel, și la știința de-a face comerț țăranul cipriot e mai mult orășean, el își vinde fructele în stradă, la șosea, pleacă la oraș cu griu, fructe, vin și pește și se întoarce de-acolo cu mărfuri pe care vapoarele le aduc din toate părțile lumii. Primitor, el te îmbie cu un pahar de vin bun, îți arată casa, mobilele, curtea, grădina, butoaiele, întinderea cultivată cu viță scundă și deasă.

LA NICOSIA, unde ajungem după o jumătate de oră, soarele pare un proiector uriaș care luminează din toate părțile. O lumină orbitoare plutește orizontal între culmea colinelor din apropiere și cealaltă margine a orașului, care dă în Mesoreea, cîmpia care se întinde către mare. În lumina ireală, Nicosia este un oraș alb; casele par niște cuburi de cretă aliniată printre perdelele de vegetație mediteraneană. Orașul întreg pare un cartier diplomatic, o zonă rezidențială liniștită, neatinsă încă de maladiile marilor metropole, poate cu excepția centrului comercial,

un oraș echilibrat, armonios, cu bulevardele mărginite de portocali și chiparoși, de arbuști cu flori multicolore.

Parcurs pe jos, orașul e mai blind. Prin curți, la umbra arborilor, aspersoare minuscule împrăștie apa, care, sub soarele puternic, face să supraviețuiască gazonul galben-verzui. Străzile Pophos, Socrates, Sophocles, Aeschilus, Artemis, Lefkon, Hippocrates par decupate dintr-un album, într-atît sint de frumoase și de liniștite sub adierea brizei care vine dinspre mare. Iată clădirea austeră a Arhiepiscopiei, o clădire ale cărei coloane albe îți amintesc vag de clădirile noastre în stil brîncovenesc. Iată Teatrul Național, o clădire nouă, în structura căreia elementele stilului antic grecesc se asamblează fără stridențe. Iată noua Universitate, un campus structurat după toate necesitățile unei școli a viitorului.

Pe măsură ce înaintăm către Piața Libertății, orașul își schimbă înfățișarea. Bulevardele se lărgesc, vegetația se rarefiază, gazonul e înlocuit cu parcuri de beton. Firmele, magazinele, băncile, clădirile de beton și sticlă, pietele încep să se indesească. Aici, în centrul comercial, Nicosia devine și ea trepidantă, gîfuitoare, un oraș care își trăiește viața cu frenezie. Odată oprit în fața unei vitrine, ușa magazinului se deschide brusc și vinzătorul, cu nelipsitul zîmbet profesional, te trage literalmente înăuntru, imbiindu-te să cumperi mărfurile expuse după cea mai desăvîrșită artă a comerțului.

Viața de noapte a Nicosiei e multicoloră, eclatantă, restogolindu-se fără oprire pînă ce soarele se înalță iar din mare să lumineze orașul. Restaurantele, cluburile, cabaretele de noapte, decorate cu simboluri tradiționale - bureți de mare, năvoade, vase de lut, machete de corăbii, țesături tradiționale, crengi de chiparos - aruncă în valurile nopții muzica sincopată a chitarelor. Așezați în cerc, cu minile înălțate în aer, cu capetele date pe spate, în extaz, localnicii dansează, ascultînd parcă vocile mării.

IN PAPHOS, district din sud-vestul insulei, marea este incredibil de albastră iar nisipul are reflexe de aur topit. Plaja e liniștită și presărată cu hoteluri elegante, înconjurată de vegetație, iar apa mării e aproape fierbinte. La Ktima, oraș construit pe ruinele Noului Paphos, fosta capitală a Ciprului pe vremea romanilor, se mai văd ruinele vechiului port construit din piatră roșietică, iar în roca dură a malului, subteranele case duc la „Mormintele regilor”, construcție care datează din vremea civilizației antice grecești. Muzeul din Ktima reunește în încăperile sale multe vestigii ale istoriei vechi, o inscripție ne informează că pe aici au trecut odinioară vestitul Cicero și Sergius Paulos, guvernator al Imperiului Roman. Nu departe de Ktima se află localitatea Koukila, vechiul Paphos, înconjurat de legendă, aici pe țărm, în locul numit Petra tou Romiou se spune că s-ar fi născut Afrodita, care s-a înălțat din spuma mării. Aici a fost locul de pelerinaj al vechilor greci, loc unde astăzi vilegiaturii se opresc cu emoție, neîndrăznind parcă să profaneze locul de unde s-a înălțat spre Olimp frumoasa zeiță.

De aici automobilul aleargă spre Curium, cetate romană ruinată de vreme și de vuietul mării care izbește faleza înaltă și pustie. Zidurile groase, subteranele, coloanele de marmură, mozaicurile, apeductele se înalță ca o sfidare în fața mării și încheagă în conturul lor erodat imaginea cetății magnifice care a existat aici în urmă cu două milenii. Apoi, pe țărmul aceleiași mări magnetice, ajungem la Limassol, o stațiune internațională cu hoteluri luxoase unde poți să faci o călătorie cu iahtul sau cu clasică barcă împinsă de marinari vinjoși. De aici, înapoi spre Nicosia prin aceleași sate, blinde, aparent petrificate dar cu o viață care pulsează sub acoperișurile de ardezie. La Dali, un sat din apropierea Nicosiei, un spectacol de muzică și dansuri populare ne spune multe despre sufletul cipriotilor. Suita de dansuri începe lent, melodos, cu gesturi leneșe, rare. În primul rînd, fetele în costume tradiționale: pantaloni largi, bogați, o cămașă lungă și largă pînă la genunchi. În spate, băieții îmbrăcați în „vraca”: țări albi, strîmți, cămașă albă înfioată și pieptar negru strîns pe corp, așa numitul „zimbuni”. Pașii lenți de la început se accelerează, ritmul devine îndrăcit, urmărind melodia cîntată la „pithikiavli” (fluiet). Mi-au rămas în memorie „horos tu drepaniou” - dansul secerii, uluitor de rapid și de spectaculos, „kono” - dansul oalelor, „zeipekikos” - dansul ciobanilor. De la Dali ne întorcem spre Nicosia, pe autostrada construită impecabil, pe marginea căreia un păstor cînta sfîșietor o melodie pe care n-am mai auzit-o niciodată.

Mircea Florin Șandru

PREZENȚE

ROMÂNEȘTI

● Casa editorială „Elite” din orașul Morelia, capitala statului Michloacan din Mexic, organizează în fiecare an Festivalul măștilor în cadrul căruia decernează diplome celor mai bune formații teatrale naționale și străine care au prezentat spectacole în această localitate.

La 24 aprilie a.c. a avut loc festivitatea decernării diplomelor echipelor de teatru care au fost în Morelia în timpul anului 1978.

Juriul format din reprezentanți ai Casei editoriale „Elite” și ai revistei „Adevărul” au acordat diploma pentru cea mai bună formație teatrală străină, Teatrului „Nottara”, care, în 1978, a prezentat în Morelia piesa **A opta zi dis de dimineață**. De asemenea, diploma pentru cel mai bun autor străin a fost acordată lui Radu Dumitru, iar actriței Gilda Marinescu i s-a decernat o distincție specială pentru „interpretarea extraordinară” în piesa **A opta zi dis de dimineață**.

Directorul general al Casei editoriale „Elite”, Baltazar Z. Herrera, a evocat impresiile frumoase lăsate de Teatrul „Nottara” în capitala statului Michloacan, arătînd că diplomele decernate constituie o recunoaștere morală față de formația teatrală românească pentru calitatea și măiestria interpretării în limba spaniolă a piesei **A opta zi dis de dimineață**.

● Recent, în editura „Rilindja” din Prishtina - R.S.F. Iugoslavia, sub titlul „Antologii e poezie rumune te shekull't XX”, lingvistul Rexhep Ismajli - unul dintre cei mai buni traducători ai lui Eminescu în limba albaneză, a scos o remarcabilă antologie de poezie românească contemporană cuprinzînd versuri de Tudor Arghezi, George Bucovia, Ion Barbu, Lucian Blaga, Nicolae Labiș, Miron Radu Paraschivescu, Alexandru Philippide, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Eugen Jhebeleanu, Veronica Porumbacu, Nina Cassian, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana și Adrian Păunescu.

● Recentul „Jurnal intelectual” al lui Adrian Marino, **Prezențe românești și realități europene** (București, Albatros, 1978) a produs și unele ecouri străine. Astfel, postul de radio BBC Londra i-a consacrat o emisiune literară, cu atenție deosebită asupra Angliei, în timp ce un fragment din capitolul **Portugalia** a fost publicat în versiune portugheză în săptămînalul **Regiao de Leiria**, sub titlul: **Aspectos da nossa regioa vistos por escritor romeno**, semnată de Ioana Kunz. Se poate semna și o recenzie, tot portugheză: **A cultura portuguesa sub o prisma dum escritor romeno** în cea mai importantă revistă literară din Lisabona: **Coloquio/Letras**, 47.

„România literară”

Săptămînal de literatură și artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România
Director **GEORGE IVAȘCU**